

SCHEDIASMA

DE

SACRIS PROCESSIONIBUS

AUCTORE

R. D. FRANCISCO BRAUCCIO

PAROCHO CAYVANENSI.

NEAPOLI MDCCCXXVII.

Apud Felicem Mosca.

Superiorum permissu.

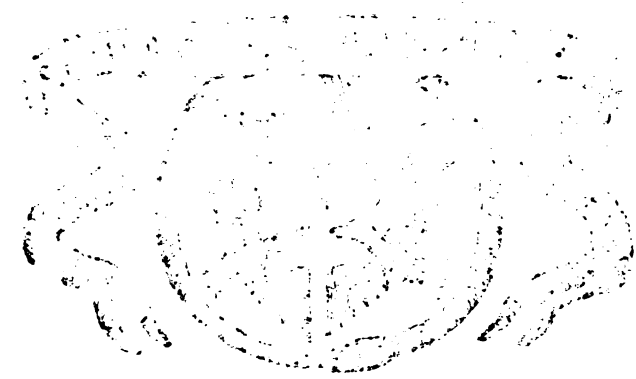
ALBANY

ALBANY

ALBANY

ALBANY

ALBANY

ALBANY

ALBANY

ALBANY

(iii)

Eminentiss., ac Reverendiss. Domino

D. I. N. N. I. C. O.

C. A. R. A. C. C. I. O. L. O.

S. Y. R. I. E. C. A. R. D. I. N. A. L. E.

Episcopo Averfano

Occurrat mihi, Eminentis-
sime Princeps, hoc De Sa-

aris Processionibus Sebeldasma in lucem

1666

A 2

edere

cedere, non fuit disturna opus delibe-
 ratione ; ut cujus potissimum nomini
 esse inscribendum præfinitem ! Statim
 enim animum subiit Eminentia Venera,
 quæ cum nonnullis publicis, tum pri-
 vatis quibusdam de causis, fuit illud
 quod in modo iure sibi vindicare vale-
 batur. Occurrebat namque animo, at-
 que adeo ante oculos obversabatur præ-
 clara illa tua, ac divina pietas, qua
 sacrosancta huiusmodi munera, magna
 quidem hominum frequentia, sed ma-
 jori omnium admiratione, obire soles :
 ut nemo unquam sacris te supplicatio-
 nibus operam dare viderit, quin idem
 intimo quodam animi sensu, ad veræ
 Religionis studium, omnemque Chri-
 stianæ pietatis cultum duci se, ac rapi,
 summopere perferret. Quibus rebus
 illud etiam accedit, quod neque affecta
 etas, neque advenus aliquando, valetu-
 do impedimento tibi fuerunt, que mi-
 nus, ad sacros hinc ritus, consuetam

animi

(17)

animi balacritatem cafferes. Cumque
multis, tribus ferme ab hinc annis, cum
Corporis Christi supplicatio esset, isti-
tueudas, ut valetudini consuleres, at-
que ab subeundo labore abstineres, sum-
mis peterent precibus; quod a morbo
nondum confirmate orant vires; ægre
impetratum est, ut medio tandem in-
ititueri, Sacrosanctum illud Redemptio-
nis nostræ Pignus, alteri deferendum
committeres. Hac tùm ea fuit omnium
communis ferme sententia, te non hu-
mana, sed divina quadam vi operari
in eo cœniti rerum statu fieri non po-
tuisse, ut sine peculiari Divini Numi-
nis, supraque naturæ ordinem ope-
rator illud perficeres. Editas verd in Dice-
cesana Synodo de Processionibus Con-
stitutiones Ecquis non admiretur? in-
his enim, cum multa magna, præclara,
ac sapientiæ plena constituta sunt; tùm
tria illa capita, quibus supplicationum,
quæ in festo, & per octavam Corpo-

(vi)

ris Christi fieri solent, ratio, modusque
prescribitur, eam preferunt pietatem,
atque Ecclesiasticæ Disciplinæ sanctimo-
niam; ut nihil iis excellentius fieri,
aut præclarus excogitari posse videatur.
Sive enim cum aliorum Conciliorum
Canonibus, sive cum optimorum viro-
rum placitis, sive cum Summorum Pon-
tificum decretis conferantur, mirum
in modum cum illis conspiciantur, & con-
venire deprehenduntur. Harum profes-
sio rerum cum mihi in mentem venie-
ret, simul & illud cogitarem, quicquid
ingenii in me est, secundum Deum, uni
tibi deberi; a quo primùm in Semi-
naristarum Collegium adscitus, omnium
studiorum nactus sum opportunitatem;
deinde Græcæ Linguae, Humaniorum-
que Literarum institutioni præfectus,
ulterius progrediendi fuit occasio: hæc
inquam cum cogitarem, hunc qualen-
cumque ex tempore susceptum de Pro-
cessionibus laborem, veluti primum meo-

rum

(vii)

rum studiorum fructum, optimo tibi jure consecrandum esse, perspiciebam. Quem gratum tibi fore confido, non quod illustre quidpiam, aut præclarum eruditionis specimen præferat (id enim neque mihi sumo, neque ab aliis contendendo); sed quia ita natura comparatum est, ut quæ quisque severit fruges, multoque excoluerit labore, in iis colligendis, majori præ aliis perfundatur gaudio: dulcioresque videantur, quam vis paulo acerbiores, domestici pomarum fructus, quam maturi medio in foro comparati.

Hoc autem Schediasma tuum esse, atque in tuo fundo natum, nemo sane ibi inficias, si animadverterit, omnem meorum studiorum curriculum, in tuorum Clericorum Seminario fuisse consecutum, quo in loco ut meliores literæ, scientiæque præclarissimæ florent, non labori unquam, non sumptibus pepercisti ullis. Testantur id tot habiti variorum

argu-

(viii)

argumentorum literarii confessus, vel publice quotannis, vel privatim singulis quibusque mensibus, quibus interesse, cum tibi per pastorale munus dicitur, semper consuevisti. Ibi vero alios laudando, alios præmiis alliciendo, omnibus ad præclara optimarum artium studia capeffenda animos faciebas. Testantur tot palam, magnaque Literatorum hominum frequentia propugnatae, vel Philosophicae, vel Theologicae theses, ex quibus, qui eas defendendas susciperet, sæpe discessit, vel Ecclesiastici alicujus Sacerdotii auctus redditibus, vel certè insigni aliquo donatus munere; unde factum, est, uti omnes, pro se quisque, maximo animi ardore, atque alacritate, studiis incumbere, et non Testatur id quoque annuum illud examen, quod ea præcipue de causa ex solitis institueretur, ut per spectro, cuiusque ingenio, atque in literis progressu, ad nobiliores provehantur Scholæ

las : ex quo singulos in numerato habes, quo polleant ingenio; quibus sint imbuti literis; quas fecerint progressionem, quæ spes de iis sit in posterum concipienda. Jam verò nullis te unquam pepercisse sumtibus, uti scientiæ tuæ in Dicecesi florere, vel illud documento esse poterit, quod, ne in Seminario Græcæ Linguae cognitio deesset, accersito perdocto sanè Præceptore, per quinque annos, amplius quadraginta millia sesterium de tuo exolvisti. Cujus certè immortalis beneficentiæ nunc fructum percipis amplissimum, cum Græcæ Literæ adeo ibi floreat, ut non aliunde inventæ, sed eo in loco natæ videantur. Quod si, uti quidam nobilium familiarum Scriptores memoriæ prodiderunt, Caracciolorum Gens jam inde ab Imperatricis Irenæ temporibus variis insignita Magistratibus, è Græcia postmodum Neapolitanum in Regnum traducta est, habent certè Græcæ Literæ cur merito

(x)

de Te, Eminentiss. Princeps, ut de suo Gentili glorientur; a quo Averfanum in Seminarium, indeque in universam Dicecesim inductæ, gentilitio quodam in eas studio, excoluntur, nutriuntur, foventur. Quæ cum ita se habeant, in quem potius meæ ederem observantiæ testimonium, nominisque celebrandi studium, publico aliquo Monumento profiterer, quam erga eum, cui quicquid meliorum literarum in Seminario est, quicquid scientiarum Averfana in Dicecesi reperitur, ~~omnes acceptum referendum esse affirmant?~~ Fateor quidem hoc de Sacris Processionibus Schediasma non ejus esse dignitatis, ut Eminentix Vestrx offerri mereatur; sed quemadmodum Sineta ille, ut est ab Æliano memoriæ proditum, cum in Artaxersen incidisset, nec ad manum haberet, quod ei offerret (erat enim apud Persas lex, uti, quicumque Regi obvius fieret, aliquo eum donaret munere) ad proximè

præ-

(XI)

præterfluentem Cyrum fluvium ac currit,
haustamque utraque vola aquam Regi
obtulit, dicens: Nunc ego, Rex, prout
possum, hac te dono, ne quantum in
me est, sine munere prætereas, quod
si ad stationem tuam veneris, Ego, e
Domo mea præciosissima ferens te ho-
norabo. Sic & Ego, hunc meorum
studiorum laborem, quem forte ob exor-
tas de Processionibus controversias, tu-
multuario confectum opere, reliquis om-
nibus prævertere coactus sum, tibi offero,
Eminentissime Princeps, ea tantùm de
causa, ne officio, ac potius pietati erga
te meæ, deesse videar. Quod si tantum
mihi otii ab Animarum negotio fuerit
reliquum, ut Lucubrationes quasdam
sanè non ineruditas propolire, aut cer-
tè iterum oculis perlustrare queam, pro
ingenii mei tenuitate, quantum literata
suppellex patietur, offeram, propriumque
dicabo. Accipe interim, Eminentissime
Princeps, hoc voluntatis quidem in te

b 2

mez

(XII)

meæ, ac studii pignus; grati verò ani-
mi non omnino quale velim, sed qua-
le possum hoc tempore argumentum: in
quo si meam qualemcumque industriam
probari tibi intellexero, ex hoc mihi ani-
mus ad cætera capessenda erigetur; Sin
aliter evenire sensero, illud certè me
consecutum gaudebo; maximè, quòd
meæ, erga Eminentiam Vestram obser-
vantix monumentum, hac publica testifi-
catione consignaverim. Vale. Idibus.
Decembris Anno Æræ Christianæ 1727

E. V.

Humilis, Obsequens, Additis, Servus

Franciscus Braucius.

A U C T O R

LECTORI BENEVOLO S.P.D.

Sacra Processiones, benevole Lector, non ultima pars sunt Christianæ Religionis: quæ, si ritè rectèque instituantur, mirum in modum Populorum animos ad Deum evebunt; sin aliter, Divinum cultum traducunt potius, quàm augment. Quare, cum octo ferme ab hinc mensibus, propositum mihi fuisset aperire; quæ ratio modusque sit a doctissimis æque & pientissimis Auctoribus in publica Eucharistiæ Supplicatione, præscriptus; id ne jejune exiliterque pertractaretur, nonnulla de origine Processionum, & de antiqua earundem disciplina, adnotavi. unde Libellus hic prodiit, qui idèo inscriptus est Schediasma i. e. Opus ex tempore confectum, quia secundas curas non admisit. Si quid tibi ex usu est, utere: sin minus, consule æqui boni. Sanè quidem exiguus est Libellus, sed tria ejus commoda accipe ex Martiale Lib. II. Epigr. I.

At

(XIV.)

At nunc succincti quæ sunt bona disce libelli,
Hoc primum est, brevior quod mihi charta perit.
Deinde, quod hæc una peraget librarius hora,
Nec tantum nugis serviet ille meis.
Tertia res hæc est, quod si cui forte legetur,
Sit licet usque malus, non odiosus erit.

Si quæ Typographo obreperunt errata, eidem benignus
Lector condonabit, corrigetque hoc pacto: pag. 5. v. 6. etiam
pag. 40. v. 11. indeque. pag. 71. v. 3. cujus.

*Reverendiss. D. Canonicus D. Franciscus Jorio revis-
deat, & referat. Neap. 22. Septembris 1727.*

ANTONIUS CANONICUS CASTELLI VIC. GEN.

D. Petrus Marcus Giptius Can. Deput.

EMINENTISSIME PRINCEPS

Libellum, cui Titulus *Schediasma de Sacris Processionibus* a doctissimo Viro Rev. D. Francisco Brauccio Parocho Cayvanensi conscriptum jussu E. T. legi, & in eo nihil prorsus reperi, quod Christianam fidem lædat, vel Christianos mores corrumpat. Immo Auctor veterem, & novam Ecclesiæ disciplinam hac in re ita piè, & accuratè enucleavit, ut minimè dubitem, quin ad fovendam pietatem, sacrosque ritus illustrandos, quàm maximè conferre possit. Quapropter, si opinioni mee Em. Tuae auctoritas accesserit, typis mandandum censeo. Neapoli die 17. Decembris 1727.

Em. Tuae

Obsequentissimus, & addictissimus Famulus.
Canonicus Franciscus de Jorio.

Attenta supradicta relatione Imprimatur.
Neap. 17. Decembris 1727.

ANTONIUS CANONICUS CASTELLI VIC. GEN.

D. Petrus Marcus Giptius Can. Dep.

Rev.

Rev. Doctor D. Petrus de Turrus; videat, & in scriptis referat.

MAZZACCARA REG. ULLOA REG.
PISACANE REG. VENTURA REG.

Provisum per S. Em. 5. Decembris 1727.

Mastellonus.

EMINENTISSIME PRINCEPS.

Vidi Librum, cui Titulus *Schediasma de Sacris Pro-*
cessionibus: ubi quia nihil occurrit Jura Majestatis
perturbans, imò omnia collimant in sacram Ecclesiasticam
eruditionem, & probos mores; ideo typis dari posse
cenſeo, si ita videbitur.

Em. V.

Huſill., & Additiſs. Serous
Petrus Antonius Turrus.

Vija relatione imprimatur, & in publicatione ſervetur
Regia Pragmatica.

MAZZACCARA REG. ULLOA REG.
PISACANE REG. VENTURA REG.

Provisum per S. Em. 17. Decembris 1727.

Mastellonus.

SCHE-

SCHEDIASMA
DE SACRIS PROCESSIONIBUS.

CAPUT PRIMUM
*De Processionum origine, & varia
earum notione.*

I.

Quoniam tota haec de Processionibus futura est disputatio, placeet in ipso operis ingressu ante definire quid sit Processio, quod ab aliis hujusce rei Scriptoribus praetermissum esse miror; siquidem omnis, quae a ratione suscipitur, de aliqua re instituta, debet a definitione proficisci; ut intelligatur quid sit id, de quo disputetur. Est igitur Processio religiosus quidam ritus, quo homines certo ordine, aut corporis habitu dispositi, incedunt, atque Deo, vel de acceptis beneficiis gratias agunt, vel pro iisdem obtinendis, supplicant. Ejus Origo ab insita pri-

A

mum

2
mum humanis sensibus notione, qua euncta
fixo composita ordine suspicimus, & magni-
ficum quiddam ac divinum præ se ferre arbitra-
mur, repetenda est. Etenim ratione utentium
dumtaxat est; partium convenientiam sentire,
& cognoscere quid sit Ordo, auctore M. Tullio
Offic. L. ubi inter alia, quæ hominibus a Natura
tributa sunt, id connumerat inquiring: *Nec
verò illa parva vis Naturæ est, rationisque,
quod unum hoc animal sentit, quid sit Ordo, quid
sit quod debeat, in factis, dictisque qui modus.
itaque eorum ipsorum, quæ adpectu sentiuntur,
nullum aliud animal pulcritudinem, venustatem,
convenientiam partium sentit.* Hinc nescio quid
prudenter in iis animantibus inesse mortales
sibi persuasere, quæ certa lege aut incederent,
aut aliud quippiam operarentur, eamque ob
rem laudatur factis in libris formica, *Proverb.
v. 1. Rom. 6. ex eaque, ut prudentiam ediscant, se-
gribus viris præcipitur: quam loquendi ratio-
nem sua in scripta derivarunt libenter Sancti
Patres, in his Cyrillus Hierosolymitanus Ca-
thech. v. de Monarchia Dei; Theodoretus Ser. v.
de Providentia, S. Basilis Hom. ix. in Hexam. &
ex eo D. Ambrósius Lib. vi. Hexam. cap. 4. cu-
jus adscribam verba; *Exigua est formica, quæ
majora sunt arboribus; neque servitio ad ope-**

LIB

A

ran-

randum cogitur, sed spontanea proposita prospici-
 entia, futura alimentorum subsidia sibi prestruit,
 & post pauca, nigro conveclatur agmina præda
 per campos, feruent senite comitatu viginti
 & que comprehendit angusta ora non possunt, lum-
 meris grandia frumenta trudentur. spectat hæc
 Dominus messis, & erubescit iam parca pie indu-
 stria negare compendia. Similis est Virgilii illa
 descriptio *Eneid.* lib. 4. v. 403.

Ac veluti ingentem formicæ farris acervum
 Cum populant hyemis memores, tectoque reponunt.
 It nigrum campis agmen, prædamque per herbas
 Conveclant calle angusto, pars grandia trudent
 Obnixæ frumenta humeris, pars agmina cogunt,
 Castigantque moras, opere omnis senita fervet.

De eadem formicarum prudentia hæc habet
 Alianus Lib. I. Ποικιλ: cap. 12. Εχουσι δὲ & οἱ μύρ-
 μικες, ὡς ἀπὸ μαντικῆς τινα ἀισθητικὴν ὅταν γὰρ
 μέλη λιμὸς ἐσέσθαι, δεινὸς εἰσὶ φιλότατοι πρὸς τὸ
 θησαυρίζαι, & ταυτοῖς ἀποταμιεύσασθαι τὰς πυγὰς,
 καὶ λοιπὰ τῶν ἀποθεμάτων, ὅσα μυρμηκῶν δειπνον ἐστίν.
 Formicæ etiam, sicut antio, quendam futuro-
 rum sensum habent, nam imminente fame ni-
 rum in modum sunt laboriosæ ad comportandum
 victum, & reponendum sibi frumentum, ac re-
 liquos fructus, quibus vescuntur formicæ, quod
 etiam confirmat Aristoteles Lib. xi. de Histor.
 animalium. unde Baynus explicans illud Pro-

verb. xxx. Formica populus infirmus, qui
 preparat in messe cibum sibi: ait: in hac par-
 te prudentia, quia ad vitam necessarii compa-
 ratur, vivens se excusare potest quasi corpora
 imbecillo, & minus robusto: nemo enim for-
 mica mineros habet vites, & tamen omnia
 vincit labor improbus, & in tempore susceptus.

II. Admiratio quoque locustarum semper tur-
 mæ fuerunt, quarum mentio fit Proverb. xxx.
 com. 27. Regem locusta non habet, & egreditur
 universa per raras suas. Hebraicè מֶלֶךְ אֵין לָהּ

מֶלֶךְ אֵין לָהּ Melech en laarheb
 vajerè bhòsers cullò: Rex non est locustæ,
 & egredietur adunata omnis ipsa, ut vertit
 Xantes Pagninus. Arias Montanus verò:
 Et egredietur dividians ipsum totum. Johan-
 nes Buxtorffius: Excidens universa ipsa; ni-
 mirum herbas. Sed non est a vulgata receden-
 dum, pro qua stat Aben Esra, qui vocem illam
 מֶלֶךְ אֵין לָהּ interpretatur מְקַבְּבִים

Megubbar meussabb: Congregata, collecta.
 i. e. turmatim procedens. Caldæus etiam: Con-
 gregantur omnes in unam. Eleganter in rem no-
 stram O, LXX. Αἱ αὐτὰς αὐτῶν ἐστὶν ἡ ἀνεῖς, & ἐκσπατεῦει
 ἑαυτὴν ἐν ὅσῳ κενεῖται. Sine rege est locusta,
 & per-

5

& pergit in acie ab una iussione ordinatè. Symmachus: *ὡς ψήφισ ὠρεῖται*: *Tamquam calculus tota, id est numero disposita, tam diligenter, & seriatim, quam solent numeratii calculi in abaco ordinari.* Ad hæc locustarum turmas etiam respexit Divus Basilius *Homil. VIIII in Hexam.* de quibus ita scriptum reliquit: *Πῶς σοὶ τὸς φοβερὰς ἐπιστραφὰς τῆς ἀγέλης διηγῆσαι, ἢ ὑδ' ἐνὶ σωθῆματι πάντα ἀρδῆται, & στρατόπεδον ἀμύνῃ κατὰ τὸ Πλάτῳ τῆς χώρας; οὐ πρότερον ἄπεται τῶν καρπῶν, ἢ ἔνδ' ἰδῆναι αὐτῷ τὸ θεῖον ἀπόσταγμα:* *Quo pacto tibi militias exercitusque locustæ terribiles enarravero, quæ velut agmine facto sub una tessera, in sublime universa simul elata, castris toto late possatis æro, non antea sanè fructus depascitur, quam ipsi fuerit a Deo concessum, atque in mandatum.*

III. Quid verò de admirando apum artificio, ac prudentia dicam? Quarum meminit D. Ambrosius *Lib. v. Hexam.* his verbis: *Cernas omnes certare de munere, alias invigilare, querendo victui, alias sollicitam castris adhibere custodiam, alias futuros speculari imbres, & speculari cursus nubium, alias de floribus ceras fingere, alias infusum floribus rorem ore colligere.* Quò & Virgilii versus *Georgic. IV. 156.* pertinent.

Ven-

Venturaque byemis memores, aestata laborem
 Experiuntur, & in medium quaesita reponunt:
 Namque alia victu invigilant, & foedere pacto
 Exercentur agris....

Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti,
 Inque vicem specularunt aquas, & nabilia Caeli,
 Aut onera accipiant venientum....

Et paulo post de ipsarum Rege ait: v. 215.
 Ille operum custos; illum admirantur, & omnes
 Circumstant fremita denso, stipantque frequentes:
 Et saepe attollunt humeris, & corpora bello
 Objestant, pulcramque petunt per vulnera mortem.

De Gruum ordinibus, unde pythagoram ef-
 ficiunt literam nemo non meminit, iis Troje-
 norum acies comparat Homerus *Iliad.* γ.

Αὐτὶρ ἔπει κόσμηθεν ἄμ' ἠγεμόνεοσιν ἕκαστοι
 Τρῶες μὲν κλασγῆ τ' ἐνοσῆ τ' ἴσταν, Ὀφριδες, ὡς
 Ἡῶτε περ κλασγῆ γεράνων πέλκει βραχότι ὄφρα,
 Αἱ τ' ἔπει ἐν χειμῶνα φύσαν, ἐ' ἀθίσθατον οὐβρον,
 Κλασγῆ τάλγε πέπονται ἐπὶ ὠκεανὸν ῥότων.

Quo in loco ait, Troianos adventatibus Græ-
 cis obvios ivisse clamore, & clangore sublato,
 atque instructa acie, non secus ac grues solent,
 dum sidus hybernum fugientes, matutino tem-
 pore, cum ingenti clangore cætervatim cælo fer-
 runtur, atque ad Oceani litora se conferunt.
 Notanda hic est primi versus vox illa *κόσμηθεν*
in ordinem digesti sunt; ubi Didymus in scho-
 liis

His ait: Ἐκοσμήθησαν, διετάχθησαν, ὁ ἔπι μὲ-
 ταφορὰ ἀπὸ τῶ κόσμου, ὅθεν ἔῃ τὸ κόσμὸς τάξις,
 κόσμῳ ὑπὸ Πυθαγόρου εἰρηται; i. e. κόσμηθεν do-
 rica dialecto positum est pro ἔκοσμήθησαν, idque inter-
 pretatur διετάχθησαν in ordinem digesti sunt, est
 metaphora ab ordine sumpta, unde & ip-
 sius Mundi Ordo κόσμῳ a Pythagora di-
 ctus est. Vox enim κόσμῳ notat ornatum illum,
 qui a recta partium dispositione provenit,
 quapropter terrarum Orbis Græcè κόσμῳ, Latine
 Mundus appellatus est; quæ voces propriè or-
 namentum significant; unde Mundus mu-
 liebris, pro mulierum ornamentis accipitur
 apud Latinos Scriptores, vulgoque duo illi ver-
 sus circumferuntur:

Non alio mundus debebat nomine dici,

Nomen ab ornatu convenienter habet.

Græcorum verò κόσμῳ; ornamentum, dat
 κόσμῳ ornare. nec ornatum dumtaxat, sed
 & ordinem quoq; significat, cuius rei optimus
 auctor est Thucydides, eum *Lib. 2. in orat.* Phor-
 mionis sub finem vocat κόσμον ordinem illum,
 quo omnia ritè, rectèque, servatis legibus Mi-
 litariis, fiunt. & Dionysius Halicarnasus *Lib.*
iv. de funere Servii Tullii loquens, pompam
 illam, qua reges efferri solent, κόσμον βασιλείου
 nancupavit.

IV. Coeterum huiusmodi status, & constans re-
 rum Ordo, qui in hac Universi fabrica cernitur,
 adeo

adeo ad sui admirationem hominum olim animos convertit, ut mundum hunc, plerique ex Philosophis animantem, nonnulli Deum, arbitrarentur. Ordo etiam ille siderum, & constantia, sensum in illis esse, & intelligentiam, imo & Divinitatem, maxime declarare putabatur. Nostri verò, qui hæc omnia, a Deo optimo maximo creata, atque efficta esse, divinis ex lteris acceperunt; ab excellenti, ac pulcherrimo rerum ordine: a constanti, & rato siderum cursu, quo in omni æternitate progressus, & regressus, motusque certos conservant, optimum, contra Atheos pro numinis existentia, desumerunt argumentum. ex quibus illud efficitur, insitam esse hominibus hanc præsentionem, notionemque, qua magnifici quippiam ac divini, in rebus constanti ordine dispositis, inesse existiment. Quapropter, cum divinum aumen, ob excellentiam, præstantiamque, peculiari quodam modo, ac ratione à vulgo remota, colendum, atque adorandum probè nosserent, eam inierunt, ejus cultus viam, quam ab insita humanis sensibus notione, excellentioram, & admirabilioram, que arbitrarentur. Hinc in omnibus antiquitate, apud cunctas ferè gentes, informatam quandam processionum rationem videmus. Neque hujusmodi ritus ad divinum dumtaxat colendum

Nomen adhibitus est; sed, ut sunt hominum,
 ingenia, ad eos quoque traductus est, qui ob
 egregia in aliquam rem publicam collata benefi-
 cia, aut utilis cujuscumque rei inventionem, proxi-
 mè ad Deum accedere videbantur. quam etiam
 ob causam, aliquos divinitatem esse apud gentes
 adeptos, memoriæ proditum est. Triumphali-
 sis cujusdam pompæ honor tributus est Jose-
 pho post somniorum interpretationem, cum
 Pharaonis jussu, curru vectus est per Ægypti
 Metropolim *Genes. XLI. com. 43. Fecitque (Pha-
 rao) eum ascendere super currum suum secundum
 clamante præcone ut omnes coram eo genuflecte-
 rent*. in Hebræo est אֲבֹרַח abhrech, genua-
 flectenda esse. Est modus infinitivus verbi
 בָּרַח *barach* in Conjugatione Hiphhhil cum
 loco characteristici ה, ut tradunt Rabbi Jona, &
 Aben Esra; fitque manifestum ex sequenti ver-
 bo וַיִּבְרַח *venathon*, & constituisse. Nempe
 regius præco ante currum proclamabat flecten-
 da esse gentia omnibus coram Josepho; Consti-
 tutum enim eum esse supremum Præfectum to-
 tius Ægypti. Eadem de Causa, ob rem nimi-
 rum felicitis gestam, Triumpho honor Impera-
 tori

B

tori

tori decernebatur apud Romanos, quem quidam Triumphum rectè dixeris profanam quandam, sed magnificentissimam Processionem fuisse ad agendas Diis gratias institutam, ut liquet ex formula solemnibus eius precationis, quam triumphatis currunt conscendens, concipiebat in hæc verba: *Dii nutu, & imperio quorum nata, & aucta est res Romana, eandem placati, propitiatique servate. Tum ex alia formula, quam eum ventum esset in capitoliam, ita precabatur: Gratiar tibi Iuppiter optime maxime, tibi Junoni Reginae, & cæteris, hujus custodibus, habitatoribusque arcis, Diis, lubens, letusque ago. Re Romana in hanc diem, & horam per manus, quod voluistis, meas, servata, bene gesta que, eandem, & servate, ut facitis, fovete, protegite propitiari, supplex oro.*

V. Porro Deorum simulacra magna sæpè cum pompa esse perlata, cum sacre literæ, tum Ethnicorum Historiæ testantur. Babylone eum morem extitisse testatur Jeremiæ Epistola, quæ extat Baruch vi. com. 3. his verbis: *Nunc autem videbitis in Babylonia Deos aureos, & argenteos, & lapideos, & ligneos in hameris portari, ostentantes meram gentibus. Isidis simulacrum, ipsius Sacerdotes subjectis hameris circumferebant, quod*

11

quod significat *Æl. Lampridius in Commodō*,
cum ait: *Sacra Isidis coluit, ut & caput raderet,*
& *Anubin portaret*; Eodem pertinent *Claudianus* illi versus de *1 v. Honorii Consulatu*.

... *Sic nuxina Memphib.*

In vulgus proferre solet, penetralibus exit
Effigies, brevis illa quidem, sed plurimus infra
Liniger imposta suspirans veste Sacerdos
Testatus sudore Denti: Nilotica sistris
Ripa sonat, variosque modos Ægyptia ducit
Tibia, submissis admugis cornibus apis.

De hujusmodi quoque *Pompa accipiendus*
Ovidius Lib. 2. Amor. eleg. 13. cum scribit:

Et comes in pompa corniger Apis eat.

Neque semper a *Sacerdotibus effigies Isidis* ge-
stabatur, sed & ab *asino* interdum, quod te-
statur *L. Apulejus Lib. v 1 1 1. Milesiar. & Gabrias*
Fabula v 1. non obscure prodit his Senariis.

ἄμοις ὄντι παρήγεν ἀργυρῆν ἑρέτας
ὅπερ σιωπῶν τὰς τις αὐ ἐπὶ προσκίωσι
τίφω δ' ἐπαεθεῖς, μὴ γέλων μένειν ὄντι
ἤκιστον ἔ θεός συ, τὸν θεῖόν δ' ἄγεις.

Simulacrum Asellus bajulans argenteum,
Cum id transeuntes flexo adorarent genu,
Sui hoc honoris gratia fieri est ratus:
Jamque insolenti elatus arrogantia

B 2

No-

*Nolebat ambulare, donec aspero
 Probe dolatus fuisse et unes, audiit
 O fulte non es tu Deus, sed fers Deum.*

Apud Romanos in Circensi Pompa super tenas
 (Sacra erant vehicula) ferebantur Deorum si-
 mulacra. In sacris Ambarvalibus ter circum
 agros hostia gestabatur; hominesque cum jubi-
 latu, & Choro sequebantur. Virgilius *l. Georgic.*
*Terque novas circum felix eat hostia fruges,
 Omnis quam Chorus, & socii comitantur ovantes.*

Neque verò a rusticis solum fiebat; sed Ro-
 mani etiam Cives ex Romuli instituto, Urbem,
 & pomerium, & quicquid intra quintum, &
 sextum lapidem continebatur, per duodecim
 fratres aruales caesis victimis lustrabant. Auctor
 Plinius *Lib. XVII. cap. 2.* A. Gell. *Lib. VI. cap. 7.*
 Plutarchus in *Quaest. Rom. n. 33.* De hujusmodi
 lustratione verba facit Lucanus *Lib. 1. Pharsal.*

*Mox jubet & totam pavidis a Civibus Urbem
 Ambiri, & festo purgantes moenia lustrò,
 Longa per extremos pomeria cingere fines
 Pontifices, sacri quibus est permessa potestas.*

Hæc quidem exempli causa ex Ethnicorum
 superstitione desumpta sunt: neque verò cun-
 cta persequi in animo est; cum hujusmodi so-
 lemnitates nemini non obvix fiant Græcos,

La-

Latinosve Scriptores percurrenti .

VI. Christiana verò Religio Processionum ritus ab Hebræis accepit, apud quos, a Mosis usque temporibus, in more positum fuit Arcam fœderis, quam ארון ברית *Aron berith* dicunt, solemniter cum pompa circumducere. nihil ea sanctius, nihil religiosius habebatur: sæpius a Levitis, quandoque a Sacerdotibus, nunquam vero a profanis hominibus gestabatur. Cum Hebræorum agmen incederet Arca præcedebat. Uti *Nam. X.com.33.* perscriptum est; his verbis: *Profecti sunt ergo de monte Domini viam trium dierum, Arcaque fœderis Domini præcedebat eos.* Ea enim nonnisi instructa erat Processio, quandoquidem Filii Ruben, & Gad & dimidia tribus Manasse armati præcedebant filios Israel; & quadraginta pugnantium milia per turmas, & cuneos incedebant, quod maximè cognoscitur ex *Josue IV.com.12.& 13.* Processionis quoque specimen aliquod extat in solemniter illa ejusdem Arcæ circumductione, ad evertenda Hæricuntis mœnia, quando septies a Sacerdotibus cum buccinarum clangore, circumlata est: eamque Israëlitarum armati præcedebant; Ut *Josue VI.com.8.* memoriæ proditum est.

est. Eadem de **Causa**, cum Heli iudicatum administraret in Israël, & bellum cum Philistæis parùm prosperè gereretur, placuit ad perterrefaciendos hostes Arcam ipsam è Silo, in Castra contra hostes adducere; meminerant enim Arcæ præsentiam fuisse olim Causam Triumphorum, uti ex eo etiam bello constat, quod contra Medianitas susceptum est, ac feliciter gestum; ad illud enim Moses misit duodecim millia expeditorum militum cum Phinees Eleazari Sacerdotis filio, cui vasa sancta, & tubas ad clangendum tradidit *Num. xxxi. com. 6.* ubi Hebræi apud Lyranum, Vatablum, Abulensem, Oleastrum, aliosque recentiores Divinorum Librorum Explanatores, per Vasa sacra, Arcam fœderis intelligunt. Non minus illustre ejus rei desumitur argumentum ex Victoria, quam Saul præsentis Arca Domini de Philistæis reportavit *1. Reg. xiv. com. 18.* facit quoque victoria illa, quam Joab tulit de Ammonitis *2. Reg. x i i. com. 26.* consuetudo enim eorum temporum fuit ut in difficillimis quibusque præliis Arca fœderis contra hostes admoveretur. Quod Athanasius in Libro de Interpretatione Psalmorum ad Marcellinum tradidit inquit: *Si bellum populi ingrueret, Arca, in qua erant tabule legis,*

an-

ante omnes præcedebat; hoc sufficiebat illis pro-
 quavis acie in subsidium, nisi in bajulis Arcæ, aut
 in populo aliquod scelus hæretet. Cui ex parte
 adstipulatur Spencerus de *Leg. Hebr. Diss. de
 Theocrat. Jud.*

VII. Sed ut eò redeat, unde discessit oratio, om-
 nium magnificentissima illa fuit processio, qua
 Rex David Arcam foederis ex edibus Obededom
 Getthæi cum ingenti omnium gratulatione, &
 plausu in Civitatem suam traduxit II. Reg. v 1.
com. 12. I. Paralip. xv. com. 15. ubi magnificus il-
 lius pompæ apparatus luculenter describitur:
 ubi ipsemet David regiam Clamydem exutus,
 atque Ephod lineo accinctus saltabat totis viri-
 bus ante Dominum, (tum enim publicæ sal-
 tationes pars erant religionis. Salianus *Tom. III.
 Annalium V. T.*, Kippingius *Rom. Antiq. Lib. 1.
 cap. X. num. 7.*) Univerfusque Israel deduce-
 bant Arcam foederis Domini in Jubilo, & so-
 nitu buccinæ, & tubis, & cymbalis, & na-
 blis, & cithara concrepantes. Præterea in tri-
 bus anni solemnitatibus Pascha, Pentecoste,
 & Festo Tabernaculorum, Mares omnes ex om-
 nibus Judææ finibus debebant in Urbem Hieru-
 salêm convenire, ut sacris interessent, quo qui-
 dem in itinere cum omnes è suis quisque sedi-
 bus

bus turmatim procederent, quandam Processionis speciem præferebant; Hinc Jeremias inter alias devastatę per Caldeos Jerosolyמע calamitates, harum Processionum intermissionem recenset *T'hren. 1. com. 4. Via Sion lugent, eò quod non sint, qui veniant ad solemnitatem.* Hebræus verò

Codex ita: דָּרְבֵּי צִיּוֹן אֲבֵלוֹת מִבְּלֵי בָּא מוֹעֵד

darchè tsijòn abelòth mibbeli baè mobed, ubi mira est verbi אָבַל *abal*, *lugere*, *vis*, *cura*

enim inanimis rebus tribuitur, maximam rerum inopiam significat, ita *Isaiæ XXIV. com. 7. אָבַל תִּירוֹשׁ* *abal tirosch*, *luget mustum*, h. e.

maxima est musti inopia. lugebant igitur vię, eo quod consueta hominum frequentia destituebantur. Significantior quoque est in hæbræo vox מוֹעֵד *Mobed*, *solemnitatem*; notat

enim solemnem conventum religionis, aut sacrificii causa institutum, vel ipsum sacrificium, quod in hisce conventibus fieri solebat, ut *II. Paralip. III. com. 22. וַיִּאֲבֹלוּ אֶת הַמוֹעֵד* *vajio-*

chelu & bhammobed, *& cœderunt solemnitatem*, h. e. *Sacrificia solemnitatis*, auctore R. Kimchi in *Libro Radicum*. Vetus quoque est

est Hebræorum traditio, Psalmum cxviii. compositum à Davide esse, ut procedentibus turmis per viam decantaretur, eaque de causa in illo sæpissimè viæ mentionem fieri; *Beati immaculari in via, qui ambulant in lege Domini. Non enim qui operantur iniquitatem in viis ejus ambulaverunt. Utinam dirigantur viæ meæ, &c.* Et quia non nisi memoriter a procedentibus decantari poterat, eo artificio elaboratum esse, ut, servato Hebraici Alphabeti ordine, octoni versus ab eadem litera inciperent: primi nimirum octo ab א *Alph*, octo sequentes a ב *Beth*, atque ita deinceps, idque memoriæ causa. In festo verò Tabernaculorum, Hebræi, septem diebus, quotidie matutino tempore, confectos ex ramis arborum fasciculos gestantes, altare circumibant, & **הוֹשַׁנְנָה** *Hosannah* ingeminabant, *וְהוֹדוּ לַיהוָה כִּי מִלְּבָרָא הוֹשַׁנְנָה* *Psalm. cxviii. v. 25.* ex quo ritu posteriores Hebræi ipsum festum, *Hosanna*, & ipsos frondium fasciculos ex salice, Myrto, & palmis collectos, eisdem *Hosanna* nuncupavere: unde de hujusmodi frondium fasciculis, ea vox accipienda est. *Matth. xxi. com. 12.* ubi Hebræorum pueri *Hosanna filio David* acclamaverunt, quæ vox hactenus interpretibus

crucem fixit, atque ex ejus ritus ignorance in varias abiit sententias.

VIII. Ex his igitur Judæorum ritibus suas Ecclesia Processiones mutuata est, etsi initio non ea pompa, qua nunc instituuntur, fuerint, propter crebras Ethnicorum persecutiones, quibus sæpè Christiani cogebantur, aut in Coenaculis, aut in Cryptis, clausis januis, religionis munera obire: in sacra tamen Liturgia quandam processionis formam licet observare. Nam Pontifex è secretario, quod olim in inferiori Ecclesiæ parte esse solebat, per navim, mediumque Chorum, ad Altare procedebat. In Antiquis Romanis Ordinibus præscribitur, ut Acolytus deferat Crucem, & in Capsa a duobus Acolytis Eucharistia Episcopo deferatur ex præcedenti Sacrificio. Primus Ordo Romanus *num. 8.* Musæi Italici *Tom. II.* In officiorum libris scribit S. Ambrosius duos sibi fuisse Clericos hæud probis moribus, quibus, ut secum ad sacra Missarum solemnia procederent, numquam permisit. S. Leo M. *Epist. II. cap. 3. de Possidonio Alexandrinæ Ecclesiæ Presbytero* ait: *Filius noster Possidonijs Presbyter nostris Processionibus frequenter interfuit.* Et Liberatus Carthagenensis Ecclesiæ Archidiaconus in Nestoria-

na: & Eutylianæ hæreses Breviano tradit,
 Acacium Constantinopolitanum Patriarcham
 curasse, uti Vitalis, & Misenus Episcopi, Fe-
 licis III. Pontificis Legati, secum procederent.
cap. 18. Episcopus quoque Processionis sæpè memi-
 nit Gregorius Magnus. Quandoque verò co-
 actus Populus, ad Majorem Ecclesiam unà cum
 Episcopo, & Clero, inde ad indictæ stationis
 locum, ordine incedebant: quo ex itinere pau-
 latim Processiones incrementum sumere, ut,
 quæ antea intra templorum parietes continer-
 bantur, liberius postea ex una ad aliam Eccle-
 siam progredierentur, quemadmodum scribit.
 Abbas Florius in Gallico Libello *de Moribus*
Christianorum Par. III. cap. 4.

IX. Ex hoc ad Ecclesiam procedendi more, fa-
 ctum postea est, ut quilibet ad Ecclesiam acces-
 sus, *Processio* nuncuparetur; Quod ostendit
 S. Hieronymus Epist. *xxi 1. cap. 1.* ad Eusto-
 chium: *Rarus sit egressus in publicum, martyres*
tibi quærantur in cubiculo tuo: numquam causa
deserit procedendi, si semper, quando necesse est, pro-
cessura sis. Redarguit his verbis Virginem,
 quod sæpius, quam par esset, ad templa Mar-
 tyrum se conferret: in ea desiderat raras excur-
 sus; cum procedendi, id est ad Ecclesiam adven-

di, causa nunquam deesse possit, si, quando
 necesse est, aut Verbi Dei audiendi, aut Eu-
 charistiæ sumendæ gratia, semper id faciat.
 Ita quoque accipiendus est Tertullianus *Lib. II.
 ad Uxorem* 3 cum ait: *Si procedendum est, nun-
 quam magis familie occupatio obvenit.* Non enim
 ibi agit de solemnibus illis deambulationibus,
 seu instructis circuitionibus, lustrationibusve,
 quæ nostra memoria sunt festi alicujus gratia,
 aut publicæ necessitatis causa; quas *Pompas,
 Supplicationes, Rogationes, Litanias, & Pro-
 cessiones* nuncupamus. hæc sanè Tertulliani
 tempore nondum erant in usu, cum Chri-
 stiani occultis in locis sacra peragerent, Ethni-
 corum metu. quare Tertullianus accipiendus
 est de accessu ad Ecclesiam, quemadmodum
 etiam in *Lib. de Cultu Feminarum cap. 11.* ubi
 ait: *Vobis autem nulla procedendi causa non te-
 trica; aut imbecillus aliquis ex fratribus uisitatur,
 aut sacrificium offertur, aut ei sermo administ-
 ratur; ubi procedere, est ad Ecclesiam accedere,
 uti exposuit Menardus in notis ad Sacrament.
 De Gregorij, fol. 178.* Neque audiendus est Lu-
 dovicus a Cerda, dum *Auers. cap. ix. num. 5.*
 illa Tertulliani verba, de Processionibus, ut
 nunc instituantur, intelligit.

Si.

X. Significat etiam Processio Christianorum cœtum, sive conventum, græcè *συναξίη*: hoc autem tradit satis (ut mihi videtur) aperte *Synod. Laodic. can. 17.* cum inquit: *in Processionibus psalmos non connectere, id est ex diversis versibus, & sensibus libri unum canticum minimè conjungere, sed singulorum psalmodiam ordinabiliter fieri lectionem.* Ubi Processiones sunt cœtus, & conventus Populi in Ecclesia, ut ex Græco textu perspicuum est: quod non oportet connectere psalmos in conventibus. Ex quo patet, in illa veteri interpretatione Concilii Processiones esse *συναξίης*, id est cœtus, & conventus, quod etiam ex consequentibus liquet: sed ad unumquemque psalmum, interjecto spatio, lectionem fieri. Lectiones vero in ipsa Ecclesia, non inter eundem, fiunt. Quare optimè Theodorus Balsamon totum Canonem explicat de Conventu Ecclesiastico, in quo divina officia peraguntur.

XI. Tandem Processio significat honorificum occursum, quo quis cum honore excipitur;isque honos Principibus, & Regibus plerumque impenditur. De eo ita Codrus *de Offic. Constantinop. cap. 14.* *Egreditur Protopapa ex Ecclesia cum Archidiacono, & Lectoribus quibusdam*

busdam, traditque Imperatori Lampada. De Im-
peratoribus Germaniæ idem docet Dicmarus
Lib. II. Hist. hoc modo: Namque solebat in
solemnitatibus uniuersis ad Vesperam, & ad
Matutinum, atque ad Missam cum Procef-
sione Episcoparum uenerabili, deinde cæterorum
ordine Clericorum cum Crucibus, Sanctorum-
que reliquiis, & thuribus ad Ecclesiam usque
deduci. Philippum Augustum ex sacra expedi-
tione revertentem Parisios, solemniter a Clero,
& populo cum processione receptum fuisse, au-
ctor est Florilegus anno mxcii. Et Totilæ Go-
thorum Regi, expugnata Urbe, ad Templum
D. Petri orationis causa properanti Pelagium
Pontificem occurrisse, posteriorum memoriæ
commendavit Procopius Lib. III. de Bello Go-
thor. Quin etiam aliquando Duces, & Comites
Processionis honorem a Clericis, & Monachis
exegisse, referunt Gregorius Thuron. Lib. X.
Hist. cap. 9. Fulbertus Epist. XXI. ubi sic: Die
proxima Comes Theobaldus reddit se in Monaste-
rium, recipi cum Processione præmandat. Præci-
pue tamen huiusmodi honor Episcopis præsta-
batur, tam a Clericis, ut apud S. Augustinum
Epist. cciii. quam a Monachis. Scribit enim
Ekkerardus Junior de Casibus Monasterii S. Gal-
li

li cap. 1. ad recipiendum Episcopam cum Evangelio, etiam si frater conscriptus non fuerit, æquam esse ut pariter occurrant omnes. Hoc Processionis Obsequium, subjectionis suspicionem ingerebat; unde illud Episcopi a Monachis inter jura Episcopalia plerumque vindicabant, eo argumento, suam jurisdictionem in Monachos, probantes; quod indicat Matthæus Paris. anno mclxii. cum scribit: Eodem anno Clarembaldus S. Augustini electus, benedictionem a Thoma Cantuariensi Archiepiscopo accipere quærebat, sed in sua Ecclesia, & sine Processione, ut suspicio subjectionis in posterum profus adempta esset. Idem anno mcccxi. Londinensis Episcopus petiit ab Abbate Guillelmo, & Conventu Westmonasterii Processionem, procurationem, & omnimedam Jurisdictionem, propter quæ ad Papam fuit appellatum: de hoc argumento videri possunt Bosquetus ad Innoc. Lib. iv. Epist. xv. Alteserra de Ducibus cap. 17. In Episcoporum autem occurso, procedebant cum thuribulo, & Cruce, & Sanctis Evangelii, de quo ritu hæc habet Guntherus:

..... Non est tractabile sensu,
Eloquioque meo, quæ gaudia, quantus ab Urbe
Occursus populi, quo scilicet ordine castus

An-

*Antistes, letusque suo cum præfule Clerus,
Vestibus ornati nitidis, pretiosa ferentes
Signa Crucis, textusque sacros, thurisque vaporem.
Prodierint.* . . . . .

Et Sozomenus *Lib. viii. Histor. cap. 14.* Joannes ingredientem totius Cleri Processione veneratus est.

XII. Præstatur quoque Processionis honor Patronis Ecclesiarum Fundatoribus, *Can. Piæ mentis*, ibi: *Præter Processionis aditum, qui omni Christiano debetur, nihil idem proprii juris habiturus, & Can. Frigentium*, ibi: *Ut nihil fundator ex hac Basilica noverit vindicandum, nisi Processionis aditum, qui Christianis omnibus in commune debetur.* . 16. Q. 7. & D. Gregorius *Lib. xii. Epist. x.* *Enunciaturus ex more nihil illic conditioni juris alterius jam deberi, nisi Processionis gratiam, quæ Christianis omnibus in communis debetur.* Sed cuiusmodi fuerit is Processionis aditus, quidque peculiare Patrono Pontifices concedant, cum dicant, hoc jus omnibus fidelibus esse commune, haud in proclivi est aperire. *Glossæ interpretatio in dicto Can. Piæ mentis*, ubi Processionis verbum, de iure præsentandi intelligit, vana est. nam temporibus Gelasii, illius Canonis, auctoris, Patronis nondum facta erat

gra-

gratia præsentandi presbyteros ad Ecclesias, in quibus juspatronatus habebant, uti doctè probat Conzalez *in cap. Præterea 4. de Jurepatron.* Et Pontifex ait illum Processionis aditum esse Christianis omnibus communem, igitur intelligi nequit de præsentandi jure, quod folius Patroni erat. Franciscus Hallier. *de Sacra. Elect. sect. VIII. art. 2. §. 1.* censet Processionem accipi pro prærogativa honoris, qua notione usus est Licinius Rufinus in *L. nam & Imperator 41. ff. de Donat. inter, & c. ut ad processus viri uxor ei donare poterit, & in L. sancimus 4. Cod. de Consulibus*: ibi: *ita peracta, quam meruerint Processione... quod semel eis consularis detulerit Processio*; his legibus addi potest Novella cv. *Coll. VIII. cap. 1.* ibi: *Processiones autem eorum esse volumus septem.* Greci eo loca vocant παράδος. Theophilus ἀροσελεύσεις, & Θέα §. 46. *Instit. de Rer. divis.* quod perperam interpretes *adventus* vertit, ut ibi notavit Gothofredus. Gelasius igitur aditum Processionis Patrono concedit, idest locum honoratiorem, & sedem in Ecclesia, prærogativamque accedendi ad oblationem in Altari faciendam. Cironius verò in Paratitlis ad *Tit. de jurepatronatus* aditum Processionis accipit pro accessu ad supplicationem

D
nem

nem, seu solemnem Processionem, cui omnes Christiani miscebantur, sed in varios cœtus distributi, id quod his verbis non obscure fert D. Gregor. *Lib. II. Epist. 2. erat litania alia Clericorum, alia Monachorum, alia virorum, alia Feminarum, alia Monialium, alia Infantium, & Pauperum*. Unde autumat Cironius, cum Patroni fundatores Ecclesiarum vellent peculiarem supplicationem, seu litaniam ab aliis separatam habere, eos in cœterorum fidelium litaniam redegisse Gelasium. sed neutra ex his interpretationibus arridet, quandoquidem temporibus Gelasii non in ea tranquillitate agebat Ecclesia, ut publicis Processionibus, & litaniiis uti liceret; nec satis declaratur quid sibi Gelasius velit, dum ait, Patrono aditum Processionis concedi aliis fidelibus communem. quapropter nullum honoratiorem gradum, vel locum illi concedit, sed id tantum illi permittit, quod aliis fidelibus communiter conceditur. Quare iis omiſſis ſententiis, autumo in eo canone Processionem sumi pro *συνδιεξαι*, & fidelium cœtu, quod superius ostensum est, Gelasiumque Ecclesie Patrono Processionis aditum concessisse, qui omnibus Christianis erat communis, nimirum, ut postquam Ecclesia fuerit ædificata, &

fun-

fundata, tum primùm ab Episcopo sit dedican-
da, qua dedicatione facta, Fundatori conceden-
dus sit aditus Processionis, scilicet facultas ac-
cedendi ad Synaxim, & Missæ sacrificium au-
diendi in Ecclesia propriis in prædiis constru-
cta, sicuti omnibus fidelibus conceditur aditus
ad Ecclesias publicas ab Episcopis dedicatas,
quemadmodum notat Franciscus Florens *Tit.
de Antiquo jurepatromatus*. Fideles enim plerum-
que in suis possessionibus pro suæ familiæ com-
modo Ecclesias construebant, ut ibi a Presby-
tero Missæ sacrificium celebraretur.

CAPUT SECUNDUM

*Quo tempore publicæ Processiones in Ecclesia cape-
runt, & de earum progressu.*

I. Licet primis tribus Ecclesiæ seculis, sub Tyran-
norum persecutionibus informatam quan-
dam Processionum rationem Christiani usurpa-
verint, in sacra præsertim synaxi; id tamen intra
domesticos parietes continebatur. Meminit cu-
jusdam Litaniz S. Basilius in literis ad Clerum
Neocæsariensis Ecclesiæ, ubi adversus Sabellia-
norum, & Marcellianorum calumnias, suæ Ec-

clesiæ Psalmodiam defendens ait ; *sed ista dicitis tempore Magni Gregorii (Taumaturgi) non fuisse; verum neque Litanias, quas vos in usu habetis, illius tempore fuerant, quod non reprehendendi gratia dixerim. Optarem enim vos omnes in lacrymis, & jugi pœnitentiâ vivere, quandoquidem & nos nihil aliud facimus, dempto eo quod non humanis verbis, quemadmodum vos soletis, sed Oraculis spiritus Deum nostrum placamus. Quibus ex verbis docemur, Litanias jam tum usurpatas fuisse, non in sua Cæsariensi dumtaxat Ecclesia, sed in Neocæsariensi: Inter earum Ecclesiarum Litanias hanc fuisse differentiam, quod Cæsariensis Divinis Oraculis, Neocæsariensis humanis uteretur verbis, formulis scilicet ab Episcopo aliquo compositis: Deinde Litanias fuisse pœnitentiæ, ac lacrymarum opera, & voces, quibus a Deo peccatorum veniam poscebant. (Sunt enim Λιτανιαι supplices preces, & obsecrationes, dictæ ἀπὸ τῆς λιτανεύειν, supplicare. Homerus Iliad. ♪. vers. 196.*

Ἡ ἄλλα δὲ ἐπὶ ἀπέδωκεν χρυσέῳ δέπῳ λιτανεύειν
 εἰς δέμην ἄφρα τάχιστα πῶδε φλεγεθῆσθε νεχρῶν

*Multis etiam libans aureo poculo; supplicavit
 Ut venirent, quo citissime igne comburerent cadaver.*

Vel potius ἀλίτωμαι, quod pro λίσσωμαι usurpatur

tur, idemque significat. Homerus O'dυσ: ξ. vers. 406.
 Πρόφρων κεν δ' ἤπειτα Δία Κρονίωνα λιτοίωλω.

Libens deinde Jovi Saturnio supplicavi.

Et Idem Iliad: π. vers. 47.

Οἱ αὐτῷ θανάτῳτε καχόν, & κῆρα λιποῦμαι.

Sibi ipsi mortemque malam, fatumque precari.)

Post, sub Magno Gregorio eas Neocæsariensem Ecclesiam non habuisse. tum ad extremum, nullam mentionem fieri de publicis Processionibus, quare eas Litanias tantum in Basilicis cantatas fuisse opinor.

II. Reddita tandem per Constantinum Ecclesiae pace, tum Publicae per Urbes supplicationes institui coepere. Ipseque Constantinus, ut Auctor est Eusebius in illius Vita, *Lib. 1v. cap. 22.* Paschalis festi pervigilium diurna clarior reddidit luce, accensis tota Urbe per certos homines, quibus hoc negotium datum fuit, quam clarissimis cereis candelis, lampadibusque igneis omnes latebras collustrantibus; ut illa mytica pernoctatio longè clarior ipsa Solis luce redderetur. Tum omnes Imperii Magnates accensam facem gestantes, Paschalis noctis Processionem magna cum pompa comitabantur. erantque hinc, & illinc in aedium solariis, fenestrisque, quaeunque incedendum esset, passim disposita lumi-

luminaria, quæ noctem illam die clariorem præstarent. Meminit ejus Processionis S. Gregorius Nazianzenus Orat. ad Populum Constantinopolitanum: *Præclara quidem nobis fuit besterna facium, ac laminum gestatio, quam privatim juxta, ac publicè peregrimus, omne genus hominum ferè, atque omnes magistratus, & dignitate insignes, largo igne noctem illustrantes, magnamque illud lumen referens, quod vel Cælum, universum orbem, siderum suorum pulcritudine illustrans superne nobis trajicit, vel supercaeleste est cum in Angelis, tum in ipsa Trinitate, a qua lumen omne productum ab invisibili lumine divisum, atque honoratum.* De eadem Processione verba facit in Orat. ad Novam Dominicam: *Prima Dominica Encanion erat, quæ sacratissimam illam noctem, & laminum gestationem excepit.* Mox alias Ecclesias ejus Processionis ritus pervasit, apud quas, Catechumenis sacro regenerationis Mysterio initiatis, quasi in Triumphum Christo Domino Mortisq; debellatori offerebantur, cujus processionis frequens est apud Patrescum Græcos, tum Latinos mentio.

III. Quædam etiam supplicationum vestigia extant apud S. Joannem Chryostomum Orat. ad Popu-

Populum Alexandrinum, ibi: *Invenimus vos solito alacriores, ac ferventiores; Cras una vobiscum proficiscar ad supplicationes.* In die quoque Pentecostes Processio quædam instituebatur ex veteri Ecclesiæ instituto: Concilium Calletense apud Odericum Vitalem *Lib. v. Presbyteri semel in anno circa Pentecosten cum Processionibus suis ad majorem Ecclesiam veniant, & de singulis domibus Cere denarata, vel idem valens, ad illuminandam Ecclesiam altari offerant.* Ejus in Pentecoste oblationis meminit Innocentius III. *Lib. II. Epist. LII. de privilegiis Sagiensis Ecclesiæ:* ibi: *Omnes oblationes, quæ ad manus Sacerdotum in Sagiensi Ecclesia offeruntur, & medietatem Pentecostes. Processio verò ea Pentecostalis appellatur in cap. auditis de Præscr. ibi: quia tamen interruptionem probavit circa Processionem Pentecostalem.*

IV. Præterea Vetustissimus est in Ecclesia mos ille publicas supplicationes in Populi calamitatibus instituendi, quas Græci *Λιτανείας*, Latini *Rogationes* jam dudum dixere. Concilium Aurelian. *I. Can. 29., & 32. Concil. Gerundense can. 3.* ibi: *item secundum, Litaniæ faciendæ sunt Kalendis Novembribus, ea tamen conditione servata, ut, si iisdem diebus Dominica intercesserit, in alia*

alia hebdomada, secundum prioris abstinentiæ observantiam, a quinta feria incipiuntur, & in Sabbato, vespere, missa facta, finiuntur: quibus tamen diebus a carnibus, & a vino abstinendum decrevimus. Erant autem in duplici differentia, aliæ Imperatæ, aliæ Statæ: illæ ratione ingruentis periculi, atque urgentis necessitatis ad placandum Deum indicebantur, ut apud S. Gregorium *Indict. II. Epist. lxxvi. ad Castorem*, ubi mentio fit quatuor, aut quinque Litaniarum, quæ in Ravennatensi Ecclesia indictæ fuerunt. Atque ipsemet Pontifex urgente aliqua necessitate non tantum Romanis, sed exteris etiam Litanias indicebat, ut apparet ex *Lib. ix. Regest. Indict. iv. Epistol. xlv.*

- V. Statæ Rogationes sunt, quæ certis anni temporibus ab Universa Ecclesiâ observantur; estque apud Veteres duplicis hujusmodi Litaniarum mentio, a quibus altera Major, altera Minor appellatur. Major Litaniam dicta est, non quod prius fuerit instituta, sed quia Gregorius M. majori cum solemnitate eam instituit, ut ipsemet fatetur *Lib. xii. Regestr.* ubi ait: *Solemnitas annuæ devotionis nos fratres dilectissimi admonet, ut Litaniam, quæ major ab omnibus*
 appel-

appellatur, sollicitis, ac devotis debeamus, auxiliante Deo, mentibus celebrare. Ejus Origo traditur, a Paulo Diacono Lib. 111. de Gestis Longobardorum cap. 11. Gregorio Turonensi Lib. 2. de Gestis Francorum cap. 1. his verbis: *Et, cum tempore Childelberti Regis Gallie, cō Mauricii Imperatoris accidisset diluvium in finibus Venetiarum, quo non legitur post Noë tempora majus, secuta est atrox pestis, in qua occubuit Pelagius Pontifex Gregorii Magni Prædecessor, qui ad placandam Deum instituit hujusmodi Rogationem.*

VI. Minor vero Litania, seu Rogationes memorantur in Concilio Aurelianensi I. Can. xxx. apud Gratianum de Consecrat. Dist. 3. can. 3. Rogationes, id est Litanias ante Ascensionem Domini placuit celebrari, ita ut præmissum triduanum Jejunium in Dominica Ascensionis solemnitate solvatur. Has Rogationes jam obsoletas institavit S. Mamercus Viennensis Episcopus (Auctore Gregorio Turonensi Lib. II. cap. 34.) ad expianda prodigia, cum terra movisset, cum Lupi, aliæque feræ per Urbes oberrarent, damnoque, & terrori mortalibus essent, ejus rei dispersa per Provincias fama, cæteros Antistites invitavit, ut exemplum sequerentur, adeo

-110

E

ut

ut in Italia quoque celebrarentur, & religiosè quidem.

Præter hæc, Buncardus *Lib. XIII. cap. 7.* scribit: *Cum exigentibus peccatis, Galliarum populi luparum rabie acriter interimerentur, nec hujus flagelli aliquod remedium inveniri posset, congregati tradantur Galliarum Episcopi apud Viennam Urbem, atque in commune susmerent, ac triduanum Jejunium facerent. Cumque Dominus pestem misericorditer abstulisset, hi dies in consuetudinem annuæ celebritatis venerunt, ut per Galliarum provincias ante Ascensionis Domini diem, celebrarentur.* Initio igitur sæculi VI. minores Litanie institutæ sunt. Complures aliæ fuerunt diversarum Ecclesiarum propriæ Pro-

cessionis, quæ omnes persequi non est

propositæ. Lucubrations, ad ejuſ

Processionis Originem, cujus

causa susceptus, hic la-

bor est, proponentis.

DE EUCARISTIA TERTIUM

An Antiquis Ecclesie temporibus fuerit Eucharistia sine supplicationibus circumdata.

I. QUÆ ab Ecclesiasticæ Historiæ Scriptoribus, de Christianorum persecutionibus, & clandestinis eorum Mysteriis sub Ethnicorum Imperio hæctenus memoriæ prodita sunt, satis superque declarant, iis temporibus nullam in Ecclesia obtinuisse publicam Eucharistiæ Processionem. Tùm enim Augustissimum hoc Sacramentum non nisi fidelibus incorruptis præditis moribus patebat. Judæi verò, Ethnici, Catechumeni, Poenitentes, cæterumque profanum vulgus, ab hujus Mysteriis intuitu arcebatur: nemini horum ad antelucanos illos cætus a Plinio *Libro x. Epistolarum* eorum memoratos, libet erat accessus. Hinc Gentium animos tanta incessit nostrorum Mysteriorum investigandi cupido, ut sæpissimè facto impetu, fractisque ædiurnis foribus, Christianos sacris operantibus opprimerent. *Quotidie obfidemur, ait Tertullianus Apologetici capite 7. quotidie prædimur, in ipsis plurimum catibus, Et congregationibus nostris opprimimur.* Audierant

rant in sacra fidelium Synaxi, carnem Filii ho-
 minis manducari, sanguinem bibi, Thyestæas
 • arbitrabantur epulas. hinc in Christianos or-
 ta de Infanticidio calumnia, de incestis com-
 mixtionibus; hinc tenebræ illæ caninæ excogi-
 tatæ, & alia objecta crimina, quæ fufius in
 laudato Apologetico diluit Tertullianus. Om-
 nino itaque Christianorum sacra tam erant
 opertanea, eo quod, cum non sine ludibrio, &
 cachinnis a nasutioribus Ethnicis exciperen-
 tur, satius visum est, non dare Sanctum cani-
 bus, nec Margaritas projicere ante porcos,
 quam promiscuus operandi ratione ludibrium
 Gentibus debere. Quam ob rem Patres ab enun-
 ciandis quoque Mysteriis abstinabant: eaque
 de causa, si quid esset secretioris disciplinæ fide-
 libus ante profanum vulgus expediendum, ca-
 utebantur formula: *ἴσασιν οἱ μεμνημένοι*, hoc
 est; *norunt initiati quod dicitur*. Unde illa
 est Julii Papæ ad Orientales Episcopos in Causa
 Athanasii querela: *Quis non execretur sub ex-
 terno Judice presentibus Catechumenis . . . . .*
questionem de corpore, & Sanguine Christi,
haberi? Tharsitius Acolythus, ut est in
 Romano Martyrologio ad diem x. Augusti
 adnotatum, cum Corporis Christi Sacramen-

ta portaret, atque a Paganis deprehensus nollet Mysteria prodere, tandiù ab illis mactatus est fustibus, & lapidibus, donec exhalaret spiritum, & revoluto ejus corpore, sacrilegi discussores nihil Sacramentorum Christi in manibus, aut in vestibus invenerunt.

II. Ea vigeat illis temporibus disciplina, ut Christiani non in conventibus solùm, post celebrata mysteria, sed suis quoque in ædibus, Eucharistia reficerentur. ejusque rei testes sunt locupletes. Tertullianus Libro II. *ad Uxorem cap. 5.* *non sciet maritus, quid secretò ante omnem cibum gustes? & si sciverit, panem non illum credit esse, qui dicitur?* Et S. Cyprianus Libro de Lapsis, ubi agit de femina quadam, quæ cum arcam suam, in qua Domini Sanctum fuit, manibus indignis tentasset aperire, igne inde exurgente, non ausa est aperire.

Ejus disciplinæ causa fuit duplex; prima, quòd cum una olim missa dici per diem confuesset, nec omnes interesse possent, per Diaconos, & Acolythos Eucharistia ad absentes deferrebat: Quemadmodum docet Justinus *Apolog. 2. ad Antoninum*, & ostendunt Acta Luciani Martyris apud Bollandum VII. *Januarii cap. 4.* Altera fuit causa, Persecutiones,
qui-

quibus cum non possent convenire, ne quis sine communione decederet, aut ea multo tempore privaretur, unicuique domum deferenda dispertiebatur, quod in Occidentali Ecclesia ad Seculum, usque IX. obtinuit, in Orientali vero usque ad X. quin etiam num perseverat, si credimus Arcudio *Lib. iii. de Concordia utriusque Ecclesie cap. 59.*

III. Etsi igitur ex antiqua Ecclesie disciplina, Eucharistiae intuitu, Infidelibus, Catechumenis, & Poenitentibus esset interdictum, neque unquam in Basilicis, aut Oratoriis, publice spectanda proponeretur, longèque minus per Plateas circumferretur; hodiernæ tamen Processiones nequaquam omni antiquitate destituantur. Olim enim ad infirmos deferbatur non solum per Diaconos, aliosve Clericos, verum etiam Laicos. Exemplum suppeditat, & Dionysius Alexandrinus *Epist. ad Fabium Antiochenum apud Eusebium Lib. iv. Histor. cap. 44. de Sene. Serapione*, qui infirmus a puero Eucharistiam recepit, Episcopi quoque sibi invicem in signum concordie, & benevolentiae Eucharistiam mittebant. S. Irenæus *Epist. ad Victorem Papam apud Eusebium Libi v. Histor. cap. 24. Presbyteri autem Soterem, qui Ecclē-*
sia,

hic, cui tu prædes præficiébantur, Anicetum dico, Pium, Hyginum, Telesphorum, Xistum, Episcopis ad se accedentibus Eucharistiam miserunt. Græcè ἐπεμκον, hoc est, cum quadam pompa honorificè transmiserunt. Quod referri possunt Siricii, & Melchiadis Pontificum decreta de mittendo fermento ad Titulos Urbis, & quæ scripsit Innotentius I. Epist. ad Decentianum cap. 5. in hæc verba: de fermento verò, quod die Dominico per Titulos mittimus, superflue nos consulere voluisti; cum omnes Ecclesie nostræ intra Civitatem sint constitutæ, quarum Presbyteri, quia die ipsa per plebem sibi creditam vobiscum convenire non possunt, ideo fermentum a nobis confectum per Acolytos accipiunt, ut se a nostra communione maxime illa die non judicent separatos. Quod per Parochias fieri debere non puto, quia non longè portanda sunt Sacramenta. Nec nos per Cæmeteria diversa constitutis Presbyteris destinamus: & Presbytereorum conficiendorum jus habent, atque licentiam. Fateor quidem eam delationem non fuisse cum pompa, ut nostra memoria sit; non ideo tamen minus sunt a Lutherianis probandæ hujusmodi Processiones. Neque (ut Arcudii verbis utar,) in omnibus antiquitas est sequen-

quenda, multa nempe facta sunt, & permissa tempore persecutionum, quæ aliis seculis minus conveniunt. Satis nobis fuerit in Antiqua Ecclesia, atque adeo non longè ab Apostolorum ætate, aliqua vestigia delatæ Eucharistiæ extitisse.

Et sanè, Gregorii Magni temporibus in Gallicanis Ecclesiis Eucharistiam, facta re divina, solemniter ad Episcopi Oratorium delatam fuisse usque ad aliam insequentem solemnitatem, indemque rursus magno cum apparatu in templum reportatam, Literis commendavit Gregorius Turonensis M. Gregorius *ὁ ἄρχιεπίσκοπος* Lib. I. de Gloria martyrum cap. 86: ubi ad eam consuetudinem respiciens; *Dies*, inquit, *Passionis erat Polycarpi Martyris magni, & in Ricomagensi Vico Civitatis Arvernica ejus solèmnia celebrantur: lecta igitur passio cum reliquis lectionibus, quas cano Sacerdotalis invocavit, tempus ad Sacrificium offerendum advenit; acceptaque turris Diaconus, in qua Mysterium Domini in corpore habebatur, fenestram cepit ad ostium, ingressusque templum ut eam altari superponeret; elapsa de manu ejus ferebatur in aëra, & sic ad ipsam aram accedens nunquam eam manus Diaconi potuit assequi, quod non alio*

actum

*actum credimus de causa; nisi quod pollutus eras
in conscientia; sapius enim ab eodem adulteria
ferebantur admissa.*

V. Paulò post Turonensis Gregorii tempora
apud Hispanos Christi Corpus publicè ab Epi-
scopo circumgestatum fuisse in Martyrum so-
lemnitatibus, discimus ex Bracharenfi Synodo
habita circa annum DCLIV. in cuius Canone et
hæc leguntur: *Bona quidem res est, Divina
Sacerdotibus contrectari Mystera; sed cavend-
um ne hoc ad suæ quisque pravitatis usum desor-
queat; inde soli Deo de bona conscientia placere
debnerat: ut enim detestanda quorundam Episco-
porum præsumptio nostro se cæteri insulit dirimen-
da, quos ilam ex his agnovimus in sabbatizantibus
Martyrum ad Ecclesiam progressuros reliquias
collo suo imponere, ut majoris apud homines
fastus gloria intumescant, et quasi sint ipsi
reliquiarum arca, Levitæ albis induci, in-
sellulis eos deportant. Quæ detestanda præsum-
ptio abrogari per omnia debet, ne sub specie
sanctitatis simulata vanitas solum prævalat, si
modum cuiusque ordinis sacrum reverentia non
agnoscat, et ideo antiqua hæc in parte, sa-
lemnisque consuetudo servabitur, ut in festis
quibusque diebus, arcam Domini cum reliquiis*

et

F

non

non Episcopi, sed Levitæ in humeris gestatis,
 quibus & in veteri lege onus idem imposuitur
 novimus esse præceptum. Quod si Episcopus re-
 liquias per se deportare elegerit, non a. D. H. V
 canis ipse vehatur in sellula, sed eo patitur mox
 cum populo pedestri progressionem, ad conventicu-
 la Sanctarum Ecclesiarum procedere, Sanctas
 Dei reliquias per eundem Episcopum portabun-
 tur. Quo ex Canone illud colligitur, nequa-
 quam induci novam consuetudinem, sed an-
 tiquam, abusu tamen correcto, confirmari
 neque agi de Sanctorum reliquiis, sed de Divi-
 nis Mysteriis, quæ Episcopi olim in Encol-
 pio ad collum appensa gestabant. uti ex Phi-
 lippopolitani Conventiculi lata in Marcellum
 Ancyrae Metropolitanam sententia patet, ibi
 Marcellus, quod cum lacrymis, & lectu est
 dicendum, consecratum Domini Corpus, ad Sa-
 cerdotum colla suspensum, palam, & publice
 profanabat. De S. Berino Anglorum Apostolo
 Bromptonus Abbas Tornalensis suis in Chro-
 nicis tradit, semper ad Collum Eucharistiam
 gestasse, quam Honorius I. Archiepiscopi in-
 clusam pallio ci-transmisit. Romanis quoque
 Pontificibus iter facientibus Sacrosanctum
 Christi Corpus præferbatur. Unde Pius II.

42

in Commentariis, de Re Mantuanæ potente, scribit: his arcula jungebatur aurea, equo albo ve-
sta, & multis luminaribus circumdata, in qua
condita fuit Eucharistia, idest, Hostia Salvato-
ris sacrata, & sericum super umbraculam. Ale-
xandro VI. ad Varronis oppidum proficiscen-
ti, Sacrosancta Eucharistia in equo albo præ-
ferebatur, ut auctor est Brocardus Diario II.
De Clemente VII., & Carolo V. Imperatore, post
augustam coronationem solemniter per
Bononiam equitantibus, scribit Paulus Jovius
Non multam inde succedebat Eucharistia sub
aurea umbella loculo crySTALLINO inclusa, &
fella generosi, sed tamen parati equi, superim-
posita. Lucerna ingens ante, & circum dens
funalia ferebantur. Quinimò olim in illa so-
lemni Processione, qua Pontifex recens conse-
cratus ex Vaticana Basilica ad Lateranensem
deducitur, præferebatur Eucharistia, quos ri-
tus fustus persequitur Angelus Rocca in Opuscu-
lo de Sacrosancto Christi Corpore Romanis
Pontificibus iter conficientibus præferendo. In
hujusmodi autem supplicationibus Eucharistia
semine conspiciebatur, erat enim aut aere
inclusa, aut in Entolpio

CAPITULUM QUARTUM

Quo tempore publica Eucharistia circumge-
-ritur in Ecclesia obtinuerit.

I. **Q**uod ad tempus attinet, quo in Ecclesia Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publicè per plateas solemnè cum pompa circumferri, atque adeo ipsæ Processiones, siue Supplicationes cum Venerabili, passim usurpari cæperint, incertum est; in diversa abeuntibus vitis cæteroquin in re Ecclesiastica subactis. Illud satis constat, solemnitates hæc cum Venerabili supplicationes nunquam apud Græcos obtinuisse, neque hujus rei ulla etiam nunc extare vestigia in eorum Ritualibus: excepto quod species aliqua Processionis ab ipsis instituitur, illi non ab similibus, quæ apud nos fieri solent in die Parasæves, dum Sacra Hostia pridie consecrata, & in parvo Altari ad id peculiariter adornato, reposita, Processionaliter præcedentibus luminibus, & Clero populoque comitantibus, ad majus Altare deducitur, ut ibi a Sacerdote Præstantificatorum Missam Celebrante, sumatur.

II. Græci enim omnibus diebus Sabbati, &

Do-

Do-

Do-

Dominicis Quadragesimæ, per Sacerdotes,
 aut Diaconos Processionis in modum ferunt ip-
 sa Præsanctificata, idest hostiam præconsecra-
 tam; ex parvo Altari, quod *Propositionis* vo-
 cant, ad summum Altare. *Præsanctificatum*
autem Mysterium (ait Theodorus Balsamon ad
Can. lxx. Synodi Trullanæ) *incrementum Sacri-*
ficium non dicimus, sed oblationem prius oblatis,
& perfecti Sacrificii, sacrique Mysterii. Qui
 sanè Præsanctificatorum usus, si non ab Apo-
 stolis, ab eorum certè discipulis est institutus.
 ejus enim meminit Laodicensis Synodus *Can-*
one xlix. Non oportet in Quadragesima panem
offerri, nisi Sabbato, & Dominica tantum, ubi
 verbum *προσφορας* offerre sacrificandi vim ha-
 bet; uti in Apostolico Canone viii. *Si quis Epi-*
scopus, vel ex Sacerdotali catalogo, facta obla-
tione non communicaverit. ubi *προσφορα* obla-
 tio Sacrificium significat, eadem vocis notio-
 ne usus est Cornelius Papa apud Eusebium
Lib. vi. Hist. Eccl. cap. 33. ubi de eo jurejuran-
 do verba faciens, quo Novatianus suos adige-
 bat, *cum fecisset,* ait, *oblationes, & singulis*
partem Sacramenti distribuisset. . . . jura mihi
per hoc corpus, & hunc Sanguinem Domini no-
stri Jesu Christi, te nunquam me deserturum.
 facit

facit etiam Canon LVIII. ejusdem Laodicensis Synodi, ubi Oblationis nomen pro Sacrificio usurpatur: *non oportet in domibus oblationes ab Episcopis, sive presbyteris fieri; quem in Canonem Zonaras hanc edidit interpretationem: Deo supplicare, precationibusque intentos esse, ubicumque tum in domibus, tum in agris, tum in omni loco dominationis ejus, fidelibus concessum; oblationem verò, præterquam in templo, & altari peragi, nequaquam oportet; Proinde ea facultate pariter Episcopis, & Sacerdotibus interdictum esse Canon decernit. Oblatio itaque, id est Incruentum Missæ Sacrificium in Quadragesima, exceptis Sabbatis, & Dominicis, apud Græcos non offertur; excipiendus etiam est Sanctus Annunciationis dies, ex Can. LII. Synodi Trullanæ: *in omnibus Sanctæ Quadragesimæ jejunii diebus, præterquam Sabbato, & Dominica, & Sancto Annunciationis die, fiat sacrum præsanctificationum Ministerium.**

III. Coeterum laudata Laodicensis Synodus, cum de non offerendo in Quadragesima pane loquitur, non videtur novum cadere decretum, sed veterem ritum confirmare: Qui forrè ritus ex quotidiana eunctorum fidelium communio-

ne

ne profectus est. Cum enim juniorum diebus omnes fideles communicarent, neque tamen Sacrificium offerri liceret (Sacrificium namque gaudii, & lætitiæ argumentum, mæstis ac luctuosis jejunii diebus minime convenire, arbitrabantur.) Veteres illi, ut communicaturos aliqua saltem Sacrificii specie detinerent, atque ad Deum piè ritèque colendum eorum animos ardentius excitarent, Liturgicas recitabant preces; ex eoque ritu Præsanctificatorum Missa profecta est, in qua, dicta superius processio- nis forma instituebatur.

IV. Apud Latinos verò solemnes Eucharistiæ Processiones, quidam ab Heresiarchæ Berengarii temporibus incepisse arbitrantur, in his Gregorius de Valentia. Sed quia hujusmodi opinio nullis nixa est Ecclesiasticæ Historiæ monumentis, meritò a naturioribus Criticis exploditur. Alii Urbano IV. attribuunt, quod probare contendit Christianus Lupus in Dissertatione de Sacris Processionibus cap. 3. Sed, quæ ab eo in medium proferuntur documenta, ad rem non pertinent; cum de instituti festi solemnitate in iis tantum agatur; Urbanus enim IV. sub initium Seculi xiii. solemnitatem Corporis Christi feria 7. post octavam Pentecostes celebran-

brandam curavit, edita super ea re peculiari
 bulla, quæ incipit *transiturus*, quam Joann-
 nes XXII. sub nomine Clementis VI in Vien-
 nensi Concilio inseruit in Clementina Unica
de Reliquiis, & Veneratione Sanctorum. Quæ
 sane in Bulla nulla hujusce Processionis occur-
 rit mentio, nullum extat vestigium, nam con-
 peculiares indulgentias jis concedat, qui vel
 uni ex canonicis Horis, quas singillatim recen-
 set, interfuerint; nullas tamen impertitur iis,
 qui Processioni intervenierint. indicium sane
 haud obscurum, eo tempore hujusmodi Pro-
 cessionem nondum obtinuisse, alias enim cur
 eam solemnitatis partem Papalis veniæ benefi-
 cio afficiendam non duxisset, quando ex ea
 nonnihil magnificentiæ, atque ornamenti ad
 festi solemnitatem accedit.

V. Deinde S. Thomas, qui Urbani IV. jussu
 SS. Sacramenti Officium composuisse fertur, ne
 verbum quidem unum de Processione facit.
 cumque de omnibus Divinarum precompar-
 tibus disserat, Processionem hujusmodi præter-
 iisset, si tum fuisset instituta. Imò Aucto-
 res, qui de instituta ab Urbano Corporis
 Christi solemnitate scripserunt, atque sub
 idem tempus florere, nullam Processionis

men-

mentionem faciunt, uti & ipsemet Urbanus in Bulla, quæ incipit *Scimus*, inscripta Evæ reclusæ S. Martini Leodiansis, scribit quidem festi Corporis Christi festivitatem instituisse, sed de Processione silet omnino. extat ea Bulla *Tom. II. Conciliorum col. 817.* ex quo satis apparet Institutionem Processionis Urbano IV. adferri non posse, illamque per id tempus nondum eius solemnitatis partem constituisse.

V. Quamobrem verisimile est hujusmodi Processiones Seculo XIV. sensim apud aliquas Ecclesias, institutas fuisse; ac maturius in aliis, in quibusdam tardius, ad augustiorem festi solemnitatem obtinuisse, in Concilio namque Senonensi habito anno mcccxx. ita perscriptum legimus. *Circa verò Processionem solemnem, qua dicta quinta feria fit a Clero, & Populo, in delatione dicti Sacramenti bis diebus cum quodammodo divina inspiratione introducta videatur, nihil quoad præsens injungimus, devotioni Cleri, & Populi relinquentes.* Quibus ex verbis evidens est in Senonensi Ecclesia, ea tempestate Solemnem Venerabilis Sacramenti Processionem usurpatam fuisse; Eandemque in Tornacensi Ecclesia Anno mcccxxv. notam fuisse ex acta capitulari dictæ Ecclesiæ ostendit

dit Joannes Baptista Thiers *Dissertatione in Expositione Venerabilis Lib. II. cap. 1. uti & in Ecclesia Carnotensi Anno mcccxxx. et quadam charta ejusdem Ecclesie ibidem probat.*

VI. In Italia verò ferius caput ejus Processionis usus, & fortasse ex Urbe Papia ad alias est in-
 vectus. Scribit enim Donatus Bossius Juriscon-
 sultus Mediolanensis in *Chronico ad Annum*
mcdxcii. in hæc verba: Die Jovis 29. Maii an-
no mcdiiv. Corpus Christi solemniter, ut pascha su-
ebitatum est, per Papiam Urbem circumferri cæ-
ptum fuit, decem plus minus centam annis an-
te Concilium Constantiense, in qua Creatus Pon-
tifex Martinus V. indulgentias ab Urbano, præ-
festo datas duplicans, alias etiam addidit ejus
festi vigiliam jejunantibus, & in festo commu-
nicantibus, & sequentibus eodem die Sacramen-
tum, & quando ad infirmum deferretur, quas rur-
sus Eugenius IV. post duplicavit.

VII. Verum enim verò Processionem cum Venera-
 bili sub initium Seculi xv. fuisse usitatam satis
 innuit Martinus V. in Bulla, quæ incipit *inessa-*
bile 12. in *Bull. Rom.* post duplicatas enim indul-
 gentias, quas Urbanus IV. dederat iis, qui officio
 Divino in festo Corporis Christi interessent,
 subiicit: *illis præterea, qui Processiones, in quibus*
 ipsum

51

ipsum vivificum Sacramentum dicto festo juxta
 prefatarum Ecclesiarum ritus defertur, conti-
 nuò secuti fuerint, centum dies singulis annis
 de injunctis eis penitentiis misericorditer relaxa-
 xamus. Ac Tridentina Synodus, de hoc Pro-
 cessionum usu jam tum in Latina Ecclesia in-
 ducto, agens, *Sessione XIII. cap. 5. de Eucha-
 ristia*, declarat, pie & religiose admodum in Dei
 Ecclesiam inductum fuisse hunc morem, ut sin-
 gulis annis, peculiari quodam, & festo die,
 præcelsum hoc, & Venerabile Sacramentum sin-
 gulari veneratione ac solemnitate celebraretur,
 acque in Processionibus reverenter, & honorifi-
 cè illud per vias, & loca publica circumferre-
 tar. Quibus verbis superbum Calvinianorum
 damnat fastidium, quibus Eucharistie per pla-
 teas circumgestatio stomachum movebat. Cal-
 vinus enim, qui tamquam nitedula, vepetculis
 extracta, omnes Romanæ Ecclesiæ Ritus cor-
 natus est arrodere, hanc quòque supplicatio-
 nem calumniatur *Lib. IV. Instit. cap. 17. §. 37.*
 his verbis: *Nunc vero quo prætextu se Chri-
 stum in illo pane honorare jactant, cum nullam
 habeant hujus rei promissionem? Causant hanc
 festam (ut vocant) quam circumferant in pompe-
 ra, quam spectandam, & celebrandam, invocan-*

dam solenni spectaculo exhibeant.

VIII. Num verò in ipsis Processionum initiis Eucharistia ita fuerit circumlata, quemadmodum nostra memoria fit, an autem, ut in die Parasceves fieri solet, velo aliquo tecta, nondum est satis exploratum. Verisimilius credit Joannes Baptista Thiers in laudata Dissertatione, semper fuisse velo tectam, atque ex primævo illo usu etiam num quibusdam in Ecclesiis aliquas superesse Processiones, in quibus Sacramentum contectum circumferatur. Quia asserit necdum cxx. elapsos esse annos, ex quo in omnibus Gallix Ecclesiis etiam in solemnibus Corporis Christi Processione, Eucharistia aspestabilem in modum fit delata. Et sane exploratum videtur, Sacramentum non fuisse visibiliter delatum ante usum Ostensoriorum; hæc vero multo recentiora esse ipsis Processionibus, nemo inficiatur; cum nulla eorum mentio reperitur, neque in Conciliis, neque in ullis Pontificum, aut Episcoporum decretis, ante annum MCDLII., quo tempore Colonienſe Concilium habitum est, in quo statuitur: *quod deinceps ipsam Sanctissimum Sacramentum nullatenus visibiliter in quibuscumque monstrantiis ponatur, aut deferatur, nisi in Sanctissimo festo Cor-*

Corporis Christi cum suis Octavis, semel in anno in qualibet Civitate, aut Oppido, seu Parochia, vel ex singulari indulto Ordinarii; aut alias pro pace, aut alia necessitate imminente, & indispotione rempublicam prægravante. Igitur Seculo XV. Ostensoriorum, sive Monstrantiarum usus cepit, atque in iis Sacramentum collocari, & apertè in Processionibus deferri.

CAPUT QUINTUM

An ritè Eucharistia per Plateas cum pompa circumferatur in aliis etiam festis extra solemnitatem Corporis Christi.

- I. **C**UM multa magna, præclara, ac sapientiæ plena in Averfana Synodo, quæ Anno MDCCL. habita est ab Eminentissimo Cardinali D. Innico Caracciolo, constituta sunt, tum tres illæ constitutiones, quibus, supplicationum, quæ in festo & per Octavam Corporis Christi haberi solent, ratio, ac modus præscribitur, eam præferunt pietatem, atque Ecclesiasticæ Disciplinæ Sanctimoniam, ut nihil iis excellentius fieri, aut præclarius excogitari posse videatur. sive enim cum aliorum Concilio-
- rum

rum constitutionibus, sive cum optimorum virorum placitis, sive cum Summorum Pontificum decretis conferantur, mirum in modum cum illis conspire, & convenire deprehenduntur. Eorum duntaxat, quæ ad hoc caput spectant, ita se habent: *prima pag. 54. num. 24. Processiones etiam, & Solemnia Corporis Christi, ne ab Ecclesiarum aliarum contemporanei more dissident, tam in Civitate, quam in tota Diœcesi, extra octavam festivitatis ejusdem peragi prorsus prohibemus, sed ubique intra ipsam octavam expeditantur. Quod Parochi omnino adimpleri curabunt sub pœnis ad nostrum arbitrium. Altera, pagin. 139. num. 9. Excepta Processione, qua fit in festo, & per Octavam Corporis Christi, nemo quavis ex causa præsumat Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum extra Ecclesiam Processionaliter deferre. Sed tantum in tertia quaque mensis Dominica Parochis per Ecclesiam Parochialem, vel circa ejus ambitum id facere sit permissum.*

II. Harum Constitutionum Explicationi illud primum prævertendum arbitror, & quasi fundamenti loco ponendum; semper id Ecclesiæ fidei dogmata rata, & fixa fuisse, nulli unquam obnoxia mutationi; Ecclesiasticos verò ritus,

ritus, & disciplinam, temporarias habuisse mutationes, ac pro locorum varietate sæpè variari; quam in rem optimè Tertulliani illa quadrant verba ex Libro de Velandis Virginitibus Capite I. *Regula quidem fidei una omnino est, sola, immobilis irreformabilis, ... Cetera jam disciplinæ, & Conversationis admittunt novitatem correctionis, operante scilicet, & proficiente usque in finem gratia Dei.* Harum disciplinæ varietatum, ac mutationum innumera occurrunt ubique exempla. Sed quid in hujusmodi rebus præstandum sit, docet S. Augustinus *Epist. cxviii. ad Januarium*, ubi de Quotidiana Communione disceptationem his decidit verbis; *Alii quotidie communicant Corpori, & Sanguini Dominico, alii certis diebus accipiunt; alibi nullus dies intermittitur, quo non offeratur, alibi Sabbato tantum, & Dominico. alibi tantum Dominico; totum hoc genus rerum liberas habet observationes: nec disciplina ulla est in his melior gravi prudentique Christiano, quam ut eomodo agat, quo agere viderit. Ecclesia, ad quam fortè devenerit; Quod enim neque contra fidem, neque contra bonos mores injungitur, indifferenter est habendum, & pro eorum, inter quas vivitur societate, servandum, quibus ex verbis*
di-

discimus, totum hoc genus rerum *ἀδιαφορῶν* ad disciplinam pertinentium, liberas quidem habere observationes; ea tamen lege, ut eo modo quisque agat, quo agere viderit Ecclesia, ubi degit: in quo sanè semper inducta moribus consuetudo servanda est. ut enim Dio Chrysostomus auctor est Orat. *περὶ ἑθῶς*. Mos est jus voluntarium, & quidem omnibus acceptum. *Ἔστι δὲ τὸ ἐθῶς γνώμη μὲν τῶν χρημμένων κοινὴ, νόμος δ' ἀγραφὸς ἑθῶς, ἢ πόλεως, δίκαιον δὲ ἐκκόσιον, & ταῦτα πᾶσιν ἀρεσκόν. εὐρεμα δ' ἀνθρώπων ἕθενός, ἀλλὰ βίη, & χρόνος. ἰ.ε. Mos est communis eorum, qui utuntur sententia. Lex non scripta gentis, aut Civitatis, jus voluntarium, & quidem omnibus acceptum, nullius hominum inventum, sed vitæ, & temporis. Quapropter, etsi diversos alterius Ecclesiæ ritus, ac disciplinam, calumniari minimè deceat; quoniam liberæ sunt harum rerum observationes; illa verò ita indifferenter habere, ut in una eademque Ecclesia, alii alio se gerant pacto, & externam adsciscant disciplinam, nec locò, nec tempori congruentem, prudentis non est Christiani. Quò respexit Synodalis constitutio iis verbis: *ne ab Ecclesiarum aliarum contemporali more dissideant.**

III. His ita constitutis, videndum jam est, an expe-

expediat, publicam, solemnemque Corporis Christi per Parteciae limites circumgestationem, pluries in anno institui extra illius solemnitate. Octavam, quibusque rationibus id in Synodali constitutione prohibeatur. Et sane minime expedire tenendum est, primum quidem, quia huiusmodi Supplicatio instituta fuit, ut esset quasi additamentum ad Corporis Christi Solemnitatem; non est bigitur ad alia festa, transferenda; ceteroquin nulla adesse Solemnitatum differentia, nullarumque discretio, nullus solemniorum dierum magnificentior apparatus. *A*esopica enim illa rana, quod bovem se plus æquo inflans imitari studuit, rupto jacuit corpore; nec alio nomine vapulat apud Martialem Otacilius. *Lib. X. Epigr. 79.* Res enim quælibet eo laudabilior est, quò tempori, & loco, aptior convenientiorque existimatur, ac quod de Poemate præscripsit Horatius, id mea quidem sententia, latissime patet, semperque danda opera est, uti rei cuiusque pes, & caput uni reddatur formæ, ac maximopere cavendum, ne unum eorum alteri misceri.

Serpentes avibus geminantur, tigribus agni.
Ex eo enim deformitas existit, quæ in omnibus actionibus, præcipue verò sacris, prudenti

ti vico est vitanda; non secus ac Pictori, a quo ita colores variantur, ut tamen humano capiti equinam cervicem non jungat, nec

Delfinum Sylvis appingat, fluctibus aprum.

IV. Quod verò alienum est a Sanctorum festis Eucharistiæ circumgestatio, liquet ex fine, quo ea Processio instituta est, nimirum Christi Domini triumphus, & pars de morte victoria representatur; ut eo triumpho Christiani omnes, memores, & gratos testantur animos erga Divinum Redemptorem: utque eo pacto victrix veritas de mendacio, & heresi triumphum agat, ut tandem Eucharistiæ ad versarii in conspectu tanti splendoris, & in tanta Universæ Ecclesiæ laetitia positi, vel debilitati, & fracti tabescant, vel pudore affecti, & confusi aliquando resipiscant. Hæ quidem sunt causæ, cur ea Processio instituta est, æque a Tridentino Concilio referuntur *Sess. xiiii cap. 5.* quid autem hic commune est cum Sanctorum solemnitatibus? quid cum novendiali defunctorum præce? In anniversariis Martyrum solemnitatibus, illorum nobis proponuntur sequenda vestigia, ut eorumdem gloria longæ ob oculos posito, invictam patientiam imitentur: In Eucharistiæ verò circumgestatione grati animi

clu-

elucet significatio, cum de hæresi triumpho conjuncta. Hæc inter se diversa, & aliena, diversas quoque, statesque solemnitates ab Ecclesia obtinere. quo respexit Tridentina Synodus, illis verbis: *ut singulis annis peculiari quodam & festo die præcelsum hoc, & Venerabile Sacramentum singulari veneratione, ac solemnitate celebraretur*. Jam vero si passim, si ubicumque, & quodcumque sit libitum, si in Sanctorum quoque festis Eucharistica per Urbes pompa circumferretur, non amplius peculiari festo, non amplius singulari veneratione, ac solemnitate; sed promiscua, & cum aliis communi coleretur.

V. Quod cum probè nosset, & penitiores Sacrosancti Concilii sensus optimè calleret Cardinalis Cusanus Legatus a Latere in Germaniam, inter alia, quæ scitè admodum ibi constituit, hoc cavisse fertur, ne Sacrosancta Eucharistia in publicum efferretur, nisi infra Octavam ejus solemnitatis. *His temporibus* (inquit Albertus Crantzius Decanus Hamburgensis Ecclesiæ, in Ecclesiastica Saxoniarum Historia) *memorandus dicitur vir Dominus Nicolaus de Cusa Cardinalis, de Latere Legatus venit in Germaniam, & multa in Provinciis constituit,*

quæ si observarentur, melius se in plerisque
 res haberent; Litonæ servantur in Archivis
 Ecclesiarum. Hoc satis esse putant; Ceterum
 in executione operis nihil apparet. Fereur idem
 inter alia salubria constituisse de Venerabili Eu-
 charistia, cujus erat tunc, ut nunc quidam
 abusus, cum in publicum deferretur in diebus
 Jouis per anni circulum. Res, ad prima fronte
 prætenditur, devotioni parata; sed, ut eviden-
 ter claruit, per crebram ejus ostentationem vi-
 lescente, quæ semper ardens, & summa esse
 debuit, reverentia. Constituit ergo, ut non in
 publicum efferretur, nisi infra Octavam Festi-
 vitatis instituta ad honorem SS. Eucharistia.
 Præsertim quia usus ejus a cœlesti Magistro in-
 stitutus est ad esum, non ad ostentationem.
 sunt enim pleraque inter homines, quorum ini-
 tia salutaria sunt, sed progressus non ita. Quæ
 Crantzii verba idem hic integra exscripta sunt,
 quia rationes, & causas quoque aperiunt Cu-
 sanæ illius Constitutionis, quarum præcipua
 est, ne debita Eucharistiæ reverentia vilescat,
 præsertim si populus non tam orandi, quam
 spectandi causa confluat. Quapropter Episco-
 pi Belgii, in suis quisque Synodis veterer-
 ne in Processionibus; quas *Dedicationum* vo-
 cant,

oant, Venerabile Sacramentum circumferatur, eo quod ad hujusmodi Processiones, populus magis spectandi, quam orandi causa, accedere soleat. Consentit & Mechliniensis Synodus *Prov. I. & II.* ubi præcipiens, ut extra Festum Corporis Christi, ejusque Octavam rarius, & nonnisi in arduis causis pacis, & publicæ necessitatis, vel utilitatis Venerabile in Processionibus circumferatur, hanc affert rationem: *ne nimia frequentia minuat reverentiam.* his verbis: *Sacrosancta Eucharistia piè & utiliter ad Populi devotionem, interdum in publicis supplicationibus deferatur; potissimum verò in Festo Sacro Christi Corpori consecrato, ejusque Octava. Sed ne nimia frequentia minuat reverentiam, rarius extra prædicta tempora id fiat; & nonnisi in arduis causis pacis, & publicæ necessitatis, vel utilitatis. In illis autem Processionibus, ad quas populus consuevit, non tam orandi, quam spectandi gratia consistere, abstinetur. in communibus autem supplicationibus circumferari poterunt Sanctorum reliquie. Ecclesia quoque Iprensis anno mdcxxix. hujusmodi edidit Decretum: Consuetudinem quorundam locorum, deferendi passim in omnibus Processionibus Sacramentum, abrogari cupimus.*

Qua-

Quarum Synodaliūm Constitutionūm ea potissimūm a Viris in Canonico jure exercitatis affertur Causa, ne scilicet nimia frequentia minuat reverentiam, atque omninō Prudentibus visum est Terentianum illud apprimē in vita esse utile, *ut ne quid nimis*. Unde illud est in Anthologia.

Τὸ μηδὲν γὰρ ἄλλαν, ἄγαν μὲ πέρπει.
Illud enim ne quid nimis, nimis ne juvat.

Idque non de iis tantum rebus quæ doloris quippiam, aut molestiæ afferunt; sed etiam, quæ voluptatem creant, animum oblectant, & in maximo apud nos sunt pretio. Quid melle dulcius? quid eo antiquis sapidius? quibus advectum ex India non dum erat Saccarum; & tamen ut de eo comedamus, quod sufficit, monet nos Salomon *Proverb. xxv. com. 16*. Hinc illud est adagium apud Suidam; *πλυκὴ μέλι εἰς πικρῶν*: *etiam mel dulce suffocet.* & illud rursus ex Anthologia distichon:

Ἦλκν τὸ περισσὸν ἀκαρπὸν, ὅθεν λόγος ἐστὶ σαλαγῆς.
Aulæ εἰς μέλιτος τὸ πλεόν, ἐστὶ χελτῆ.

Omne superfluum intempestivum, ut vetus est sermo, Ipsius etiam mellis repletio, fit bilis.

Ad animi verò oblectationem quid Philosophia validius? quid jucundius? Ennianus tamen
 Neopto-

Neoptolemus præcipit : *Philosophandum est paucis, nam omnino haud places. Quo, ut exponit A. Gellus Lib. I. Noct. Attic. cap. 16. Degustandum ex philosophia censuit, non in eam ingurgitandum, & admodum faceret ad rem Martialis*

Quisquis plus iusto non sapit, ille sapit.

VI. Præterea Quod rarum est in pretio haberi solet; unde apud Hebræos eodem vocabulo *Pretiosum*, & *rarum* significatur, ut *Proverbiorum xxv. com. 17. Pretiosum fac pedem tuum,*

Hebraicè הַקֵּר רַגְלְךָ הֶקֶר *heqar raglecha* i. e. *ra-*

rums fac pedem tuum. hinc vertunt *Qi LXX.*

σπάνιον εἶτασε τὴν πόδα. raro infer pedem tuum

quod nihil aliud est, quam continere, seu prohibere pedem ne frequenter domum proximi.

Idem Chaldaeus vertit כִּלְכֵּל *Kelchh, prohibe.* Sym-

machus *ὑποσῆλον; subtrahere,* quod secutus vul-

gatae editionis Auctor ait: *subtrahere pedem tuum*

de domo proximi tui, ne quando satiatus oderit

te. Quam interpretationem confirmat R. Kim-

chi in *Zachariam*, & *Paganius.* Admonet ve-

rò *Cajetanus* documentum hujus parabolæ com-

mendandum memoriae, ut homo non ingerat

fastidium frequenter eundo ad aliquem: quo

respexisse videtur *Martialis:* *Nul-*

*Nalli te facias nimis sodalem :
Gaudebis minus, & minus dolebis.*

VII. Cœterum allata superius Scripturæ verba, ad eos, qui irreverenter nimis crebro ad Sacram Eucharistiam accedunt, posse protrahi, docent Baynus, & Jansenius. Ego verò multò commodiùs ad eos extendi posse arbitror, qui levissimâ quaque de causa, Eucharistiam extra præscriptum ab Ecclesia tempus, per plateas circumferunt; ex quo fit ut nimis frequentia minuat reverentiam. Eadem ratione Consulium Processionibus, idest Lûdis, & spectaculis, quæ Populo a Consulibus exhibebantur, modus præscribitur in Novell. cv. cap. 1. cæteraque, *ut alia mappa inveniantur, duoque continentur, quæ vocantur Theatroquinogia: si quidem statutis spectaculis contentos non esse, palam est, quia nihil novi ultra id, quod prius vigetur, habet; sufficere itaque ritè causa putabitur: & singule dantur clare, & non in tantum, ut jam Populo etiam odibile sit, in iis enim, quæ raro fiunt, miraculum est.* *εἰ τοῖς ἀσπαστοῖς ὑποπαινοῖς τὸ θαυμαστικόν ἐστὶ.* Raro quæ accidunt magis miramur: quotidiana negligimus Juvencialis Satyr. xi. vers. 206.

Fasc.

... *Facere hoc non possis, quinque diebus*

Continuis. Quia sunt talis quoque tædia vitæ

Magna, voluptates commendat rarior usus.

Quod si etiam in iis, quæ voluptatem afferunt rarior usus commendatur, propterea quod crebra talium rerum usurpatio, etiam tædio afficit; quid de iis rebus dicendum est, quæ ex humani ingenii pravitate minus jucunda hominibus accidunt? *carnalis enim homo non intelligit ea, quæ sunt spiritus Dei, ut ait Apostolus. Quod si dicas hæc non rectè in Divina quadrare, ut ab omni vitiorum genere libera, ac summè perfectissima: respondeo, id non ipsarum rerum vitia, sed hominum culpa acciderè. Unde S. Augustinus Tract. xxiv. in Joannem ait: Miracula, quæ fecit Dominus noster Jesus Christus sunt quidem Divina opera, & ad intelligendum Deum de visibilibus admonent humanam mentem. Quia enim ille non est talis substantia, quæ videri oculis possit; & miracula ejus quibus totum mundum regio, universamque creaturam administrat, assiduitate viluerant, ita ut penè nemo dignetur attendere opera Dei mira, & stupenda in quolibet seminis grano. secundum ipsam suam misericordiam servavit sibi quædam, quæ faceret opportuno tempore præter usitatum*

cursum ordinemque naturæ: ut non majora, sed inselita videndo stuperent, quibus quotidiana viderant. Majus enim miraculum est gubernatio ætius Mundi, quam saturatio quinque millium hominum de quinque partibus; & tamen hoc nemo miratur: illud mirantur homines, non quia majus est, sed quia raram est. Igitur etiam in operibus Divinis, quæ ex se omnibus sunt numeris absoluta, rarior usus admirationi est, frequentia despicientiam parit. Ex quibus jam apparet, quam ritè, sanctèque in Synodo cautum sit, ne quis quavis ex causa præsumat Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum extra Ecclesiam processionaliter deferre, excepta Processione, quæ fit in festo, & per Octavam Corporis Christi: unde futilis omnino est exceptio illa, quod fiat ad majorem festi celebritatem, & populi concursum, nec non devotionis, religionisque augmentum: ex eo enim non tam devotio, quam despicientia existit, idque viris, & sanctitate, & doctrina insignibus, semper vitium est, ideoque, ut verbis Vincentii Licinensis utar: Quidquid ab aliquo deinceps uno præter omnes, vel contra omnes Sanctos novum, & inauditum subinduci senserint, id non ad Religionem, sed ad tentationem potius intelligant per-

7

*vere: Comonit. cap. 28. propterea quod ut idem
alibi admonet: Quodcumque in Ecclesie Dei
agricultura fide Patrum satum est, hoc idem filio-
rum industria docet, excolatur, & observetur. Co-
monit. cap. 29. Ac licet, quod multis ante se-
culis dixit Homerus, hoc etiam nunc verum
experiamur: Cantilenas novas esse plebi veteri-
bus gratiores, & acceptiores. Odyss. c. v. 351.*

Τῶν γὰρ αἰοιδῶν μᾶλλον ἐπιχρῆσθ' ἀνθρώποις,

Ἦτις ἀκρόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται:

ab hac tamen vulgi opinione optimus quisque
semper abhorruit. Quod idem Vincentius in
1. *Commonit. cap. 9. advertit his verbis: Mos
iste semper in Ecclesia viguit, ut quo quisque
foret religiosior, eò promptius novellis adinventio-
nibus contraireret.*

VIII. Quæ hæcenus de Eucharistia rarò admo-
dum, & non nisi semel in anno, infra ejus so-
lemnitatis Octavam, circumferenda, dicta sunt;
de ea intelligi debent supplicatione, qua Ve-
nerabile hoc Sacramentum per omnes, vel cer-
tè frequentiores Urbium, Oppidorumque
vias maxima cum solemnitate circumfertur.
Nam de ea, quæ intra Ecclesiæ ambitum in-
stituitur, aliud extat Synodale decretum his
conceptum verbis: pag. 54. num. 23. *Ut laus,*

& jubilatio, Eucharistico huic Sacramento a
 cunctis debita, flagransque erga ipsum devo-
 tio jugiter in cordibus fidelium augeatur, il-
 lud in omnibus, & singulis Parochiis, tum
 Civitatis, tum Diœcesis, Dominica tertia cu-
 juslibet mensis per Ecclesiæ ambitum Processio-
 nali honorificentia circumduci Parochis, cate-
 risque, ad quos spectat, sub pœna ad nostrum
 arbitrium, expressè mandamus. Præcipitur enim
 uti singulis mensibus hujusmodi Processio in-
 stituatur; ea potissimum de causâ, ut debitus
 Eucharistiæ honor, & ardens in illam studium
 in fidelium cordibus augeatur. Menstruæ hu-
 jus Processionis meminit in Aurelianensis Ec-
 clesiæ Historia Carolus Sausséjus Lib. xv. cap. 3.
 Maturinus die decima nona Octobris laudat in-
 dulgentias a Reverendissimo Cardinale Trivultio
 Pauli IV. Papæ a Latere ad Serenissimum Regem
 Henricum Legato, Confraternitati SS. Sacra-
 menti, in Ecclesia S. Petri in semitalata hu-
 jus Civitatis, institutæ collatas, ejusque institu-
 tum summo studio approbat, per quod singulis pri-
 mis diebus Dominicis cujuslibet mensis anni, post
 Vesperarum expletum officium, fit prædicatio solem-
 nis de Eucharistiæ Sacramento, Qua facta, ut acta
 loquuntur, processionaliter defertur Eucharistiæ

Sa-

„ Sacramentum per circuitum Ecclesie intra illam ;
 „ qua magna populi multitudo cum tædis , ceretis ,
 „ & candelis , magna devotione confluit . Datum
 „ Aforeti , Diœcesis Lenonensis nono Kalendas Apri-
 lis . Quæ adnotare libuit , ut mos , qui inde in alias
 Parœcias similis observationis inolevit per Urbem ,
 & Diœcesim laudatus ab Apostolica Sede , & a
 nostris Episcopis comprobatus aduersantium ca-
 lumniis superior augetur : majori in dies erga Au-
 gustissimum Eucharistiæ Sacramentum devotione ,
 & ad posteros felicissime transferatur . haftenus . I
 Ille. Eorundem menstruarum Processionum me-
 minit S. Carolus Borromejus in sua Synodo ad
 titulum de pertinentibus ad Sacrosanctum Eu-
 charistiæ Sacramentum : ibi : *Canonici singuli ,*
 & qui dignitatem obtinent , cum Processiones pu-
 blicas , illam præsertim solemnem , quæ in ce-
 lebritate sacre diei Corporis Domini agitur , at-
 que alias item in portando Sanctissimo Sacramento
 singulis mensibus constitutas , obeunt , intortitiam
 accensum in manibus , capite aperto , ferant . Ad
 hujusmodi quoque Processiones quibuslibet
 mensibus obeundas , ad legit Confraternitates
 Sanctissimi Sacramenti Cardinalis Paleotus Ar-
 chiepiscopus Bononiensis , atque in Libro Ri-
 tuali ejus Ecclesie ita præscripsit : *Infra an-*

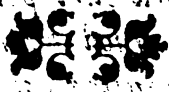
num, singulis mensibus, Confraternitates hæc Processiones celebrabunt in unaquaque Parochia, aut Ecclesia, in qua erectæ sint, prima Dominica cujuslibet mensis, aut aliis Dominicis diebus, dummodo quolibet mense ea celebrent, eo cultu & veneratione, ut Sanctissimum Sacramentum majori præter solitum luminum numero, reverenter, & devotè deferatur. Idem mos in Vaticana Basilica obtinet, & penè dixerim ubique locorum.

IX. Quæ certè consuetudo, ut Sanctissimis, doctissimisque probata Patribus, & in qualibet penè Synodo firmata, regulæ loco esse poterit ad expediendam hanc de crebris Eucharistiæ Processionibus quæstionem; a qua (ut ait Christianus Lupus *Dissert. de Sacris Process. cap. 7.*) nullatenus est recedendum; ita tamen, ut non per plateas, sed intra Ecclesiæ ambitum fiat. Ut in Vaticana Ecclesia observatur, a qua ad alias deinde Ecclesias eadem observatio defluxit. Quare si de solemni illa Eucharistiæ per plateas circumgestatione agatur, ea non nisi præscripto ab Ecclesia tempore absolvenda est; si verò de hisce Processionibus, quæ Ecclesiæ ambitum non excedunt, quolibet mense instituantur;

aut

aut etiam post Expositionem quadraginta horarum , ut præcipitur in Edicto Clementis Papæ XI. apud Monacelli Tom. II. in cuius Edicti num. 14. hæc habentur : *La Processione si farà dentro la Chiesa , o al più per la Piazza , quando l'angustia della Chiesa ne porti la necessità . & Jacobus Pignatelli Tom. IX.*

Consultatione. 90. de Menstris hisce Processionibus agens, ait : *Questa se fa dentro la Chiesa è Capace non deve esser fatta usain fuori di Chiesa, e se deve esser fatta fuori non s'allontani molto dalle mura di essa.*

di essa.

CAPUT SEXTUM

Accum Eucharistia in Processione, aut Ex-
-positione ritè: conjungantur: Sanctorum
Reliquiæ, aut Imagines.

- I. **H**OC etiam, cum Sanctissimo scilicet
 Eucharistiæ Sacramentæ reliquias, vel
 Statuas deferre ex earum rerum genere est, quæ
 ἀδιάφοραι nuncupantur, & aliqua potest su-
 besse causa, cui improbandum non sit; nimi-
 rum si antiqua inveniatur receptum consuetu-
 dine, a qua non est recedendum, ut enim ait Dio
 Chrysostomus Orat. *περὶ ἔθους*. Τῶν μὲν ἔν ἄλλων
 νόμων ἕκαστῃ ἀπαξ δοκιμασθεὶς ἔλαβε τὴν ἰχμὴν τὸ
 δ' ἔθῳ ἅσι δοκιμάζεται. i. e. *aliarum legum singu-*
la semel approbatæ vim obtinent, nos semper ap-
probatur. Quandoquidem, ut eadem oratione
 advertit, *Lex scripta cum potestate tyrannica*
comparari potest, eo quod omnia injecto metu,
& cum mandatis exequitur, nos autem magis ad
regiam humanitatem accedit, sponte enim omnes,
citra necessitatem utuntur. τὸ δ' ἔθῳ μᾶλλον τῇ
φιλευθεροπία τῆς βασιλείας (προσεικάζεται) βελό-
μενοι γὰρ αὐτῷ πάντες, & δίχα ἀνάγκης οἴονται.
 Unde Christianus Lupus tuctur vetustissimam
 Germaniæ consuetudinem deferendi imagi-

nes cum Eucharistiâ abrogandam non esse propterea quod, cum in ea regione Lutheranis, & Calvinianis sint Catholicis aut admixtis, aut contermini, fidelis Populus scandalum, Hæretici majorem calumniarum animam nanciscerentur, si sacræ Imagines, aut reliquiæ contra vetustissimam consuetudinem ab hujusmodi Processionibus arcerentur. Etenim ut egregiè ait S. Augustinus: *ipsa quoque mutatio Consuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat. quapropter quæ utilis non est, perturbatione infructuosa consequenter noxia est.* Et Sanctus Hieronymus hujus veritatis doctrinam graviore sententia comprobare non potuit, quam cum præcepit, *ut quævis Ecclesia antiquas Consuetudines veneretur, ac teneatur tamquam traditiones Apostolicas;* idcirco Sanctus Bernardus inter Lugdunensis Ecclesiæ laudes ponit, quod *Lugdunensis Ecclesia non admittit novitates.*

Sed ut ad id, quo de agitur, redeam, advertendum est in Italia, & innumeris aliis Provinciis hanc extare Consuetudinem, & forsitan contraria laudabiliorem, ne unquam in Expositione Eucharistiæ Sanctorum Reliquiæ, aut Imagines associantur, neve in

K

ejusdem

ejusdem Proceſſionibus deferantur. Extat hac
 de re Clementis PP. XI. edictum apud Mo-
 naſtelli Tomo II. ubi ait: *Sopra l'Altare non
 ſi pongano Reliquie de Santi, o Statue de me-
 deſini, e molto meno vi ſi pongano figure dell'
 Anime del Purgatorio di quaſiſia materia, il
 che ſi prohibiſce anco in tutte l'Expoſitioni par-
 ticolarì, ed in quelle, che tal' volta ſi fanno
 per ſuffragio di quelle Anime. Superius vero
 jam præceperat, in hæc verba: Che ſi copra
 l'Imagie, o Statua dell'Altare, ove s'òſpone.
 Neminem latere arbitror qua morum probi-
 tate, qua doctrinæ præſtantia, qua ſancti-
 tate fuerit is Pontifex, quam Chriſtianæ an-
 tiquitatis ſtudioſus, quam ſacrorum rituum
 obſervantiſſimus, teſtes ſunt ejus editæ in
 lucem Homiliæ, Conſiſtoriales Orationes, &
 hoc genus alia literarum monumenta duobus
 ſatis amplis voluminibus comprehenſa. is ta-
 men ab Expoſitione Eucharistiæ removet.
 Sanctorum Reliquias, Imagines, Statuas, &
 ulterius progreſſus præcipit uti ipſuſmet Al-
 tatis Imago, aut Statua obnubatur. Quem-
 admodum enim orto Sole Stellæ diffugiunt,
 ita expoſito Chriſto Domino, qui Sol eſt ju-
 ſtitix, diffugiunt quoque Reliquiæ, & Ima-
 gi-*

gines Sanctorum, qui sunt in Coelis quasi Stel-
lae fulgentes in perpetuas aeternitates. Qua-
propter Jacobus Pignatelli Sacrorum rituum
peritissimus, in Ceremoniali institutione cir-
ca cultum Eucharistiae, ab ejus Processione
Sanctorum Reliquias ablegat *Tomo IX. Con-
sult. 90. num. 75.*

Porro quod ad Processionem, extat Sancti
Catali Bortomeji decretum in Concil. Medio-
lan. IV. parte II. cap. 4. ubi ait: *in solemnibus
illa Processione in qua Sanctissimi Domini Cor-
pus per Urbem religioso cultu defertur, ne reli-
quia ulla, sed illud solum, ut veteris institu-
ti, Ecclesiaeque Romanae matris Consuetudinis
est, pio, religiosoque apparatu solemniter celebra-
tate feratur.* Is igitur Vir excellenti sanctimonia
praeditus, Sacrorum rituum studiosissimus,
Canonici juris peritissimus, Ecclesiasticae
disciplinae scientissimus, qui in Synodalibus
decretis constituendis doctissimorum virorum
Opera usus est, praeterquam quod prohibet,
quo minus Sanctorum Reliquiae in ea Procel-
sione deferantur; asserit praeterea, id esse Ve-
teris instituti, & Romanae Ecclesiae consue-
tudinis. Quem secutus Maximilianus Henri-
cus Archiepiscopus Coloniensis Anno MDCLI.

decrevit, Quod tametsi piam, & laudabile fuerit in communibus Processionibus, & supplicationibus, & stationibus deponentur Sanctorum (si quae in Ecclesiis habentur) reliquiae, vel sola Imago Divi loci Titularis, in eis tamen Processionibus, & supplicationibus, ubi Sacramentum circumfertur, nulla merito Sanctorum vel Imagines, vel Statuae juxta S. Caroli Borromei praescriptam (nisi pia multorum locorum consuetudo aliud postulat,) deponentur. Ex quo satis liquet laudatum Archiepiscopum in animo habuisse quidem, ut ad Sancti Caroli praescriptum cum Venerabili Sacramento Sanctorum Imagines, non deferantur; aliquid tamen consuetudini concessisse S. Augustini monitis inhærendo; ita tamen, ut sibi integrum esset judicare, num ea consuetudo veram Populi devotionem non impediatur, nec ejus erga Sanctissimum Sacramentum reverentiam potius diminuat, quam promoveat. Idem statuit Synodus Namurcensis Anno MDCXXXIX. Quando continget Venerabile Sacramentum deferri, nullae aliae Reliquiae, vel Imagines Sanctorum deferantur. In hac vero materia ab Episcopi decreto non est recedendum. Unde S. Augustinus ait: *Episcopo tuo in hac*
re no-

re noli resistere , & quod facit ipse , sine ullo scrupulo vel disceptatione sectare . Et sanè , ut rectè advertit Van-Espen *Par. I. Tit. xvi. cap. 9. num. 14.* Si Episcopus videat eam esse Populi sui circa aliquas Sanctorum Imagines , aut Reliquias inordinatam devotionem , ut ex externo agendi modo sat. appareat , honorem Sanctissimo Sacramento debitum , ad Sanctorum Imagines potius , quam ad ipsum Venerabile deferri , poterit Episcopus præcipere ne cum ipso Venerabili Sanctorum Imagines , aut reliquiæ circumferantur . Atque utinam tanta fidelis Populus polleret divinarum rerum peritia , ut quid Latriæ , quid Hyperdulæ , & Dulæ cultus , & cui deferendus sit , posset discernere . quomodo moderanda sit relativa illa Imaginum Sacramentorum adoratio , quæ etiam num Theologorum torquet ingenia . Quia verò

Segnius irritant animos demissa per aures ,

Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus .

Sæpè fit , uti majori eultu , ac veneratione Sanctorum Statuas prosequantur , quòd earum adspectu intimo quodam animi motu afficiuntur , quam præstantissimum hoc Sa-

cra-

cramentum, ad cūjus cultum, ac veneratio-
nem non corporata aliqua Imagine, aut
signo, sed fide excitantur, quæ etiam
contra ipsos sensus nititur, adeo ut

*præstet fides supplementum sensuum
defectui. quod quam diffi-
cile rudi Populo sit,
neminem fugit.*

CAPUT ULTIMUM

*De publica Eucharistiæ Expositione ,
ejusque Origine .*

I. **P**OST brevem de Sacris Eucharistiæ supplicationibus explanationem , operæ pretium erit quedam de ejusdem Expositione subjungere. Eam vero a publica ejusdem circumgestatione originem sumfisse , est per quam verisimillimum . Cum enim usus obtinisset Sacrosanctum Christi Corpus per oppida prospiciendum , adorandumque circumferendi , haud incongruum visum est illud quoque in Altari , aliove editiori loco , extra Processionis tempus sub omnium conspectum exponere ; idque primum Divinorum officiorum tempore , tum potissimum in Festo Corporis Christi , & per ejusdem octavam ; deinde in aliis solemnitatibus ; ut sensim ad eam , quæ nostra memoria obtinet , disciplinam , deventum sit .

II. Et quamvis hujusmodi ritus recentior sit , & nonnisi trecentis fermè ab hinc annis usurpari cœperit (antequam enim Corporis Christi pro-

si processio institueretur , nullibi legitur ,
 omnium oculis expositum fuisse ; imò a ca-
 thechumenorum , & pœnitentium prospectu
 subductum fuisse , atque ostensoriorum usum ,
 quibuscum Expositionis origo conjungitur ,
 ad Annum MCCCCLII. revocari , in confesso sit ;)
 cum tamen nihil ipsius Eucharistiæ institu-
 tioni , aut Catholicæ fidei adversum conti-
 nere , atque adeo legitimum ejus usum ex
 uno ipsius fidei capite probati , perspicuum
 est. Dato enim Christum Dominum in Eu-
 charistiæ Sacramento revera esse , consequens
 jam est ipsum sub panis , ac vini speciebus
 latentem Patriæ cultu adorari posse . Vidit
 id Theodorus Beza Calvinianus *Lib. V. de*
Cœna Domini contra Vestphalum Lutheria-
 num , ubi inquit ; *illud præ cæteris demiror ,*
quod adorationem istam liberam relinquant , qui
tamen Christum reipsa corporaliter , ut in Cœ-
lis , cum pane adesse , dari , & sumi fatearis .
id enim si ita crederem , adorationem illius pro-
fecto non modo tolerabilem , & religiosam , sed
etiam necessariam arbitrarer . Quapropter Tri-
 dentina Synodus *Sess. 13. de Eucharistia ,*
cum capite 4. asseruisset realem Christi præ-
sentiam in Sacramento , tamquam consequens
infert

infert 5. nullus itaque dubitandi locus relinquatur, quin omnes Christifideles, pro more in Catholica Ecclesia semper recepto, Patriæ cultum, qui vero Deo debetur, huic Sanctissimo Sacramento in veneratione exhibeant.

III. Cæterum in hac Expositione maximoperè cavendum est, ne ejus frequentia, minuat reverentiam; quam in rem, præter ea, quæ capite V. allata sunt, egregium extat S. Caroli Borromeji decretum in Synodo Diocesana XI. his verbis: *Sanctissima Eucharistia ne quavis causa, sed publica tantummodo, eaque gravi exponatur; & rursus in Instructionibus Sacramentalibus, Titulo de Exponenda Sacra Eucharistia in Oratione quadraginta horarum statuit; Coram Sanctissima Eucharistia oratio quadraginta horarum in Ecclesiis fiat, ubi Archiepiscopus statuerit, & quando id concesserit. ne quavis causa tamen Eucharistia palam, & aperte exponatur, sed publica tantummodo, eaque gravi; aliis verò de causis Orationem licebit institueri, sed non Sacramento aperte exposito.*

IV. Plura Synodorum, atque Episcoporum decreta, quibus publica Eucharistiæ exposi-

tio ad causam publicam per Episcopum approbandam revocatur, videre licet apud Jo: Baptistam Thiers *Lib. II. cap. 5.* ubi Joannis Gropperi Archiepiscopi Colonienfis de frequentiori Eucharistiæ Expositione querelam, his verbis exhibet: *Venerabile Sacramentum in processionibus nimis crebrò circumferatur, & Populo plus nimio, & plerumque palam spectandum exhibetur. hæc præterquam quod piis, & Deum timentibus non probentur; hæretici, & improbi, quique offensiva inde nascuntur ad suas hæreses, & improbitates stabiliendas, ac tuendas arripiunt.* post hæc concludit; *Usinam Deus ea corrigat, iisque, ut ea corrigant, inspiret, qui ex ratione functionis suæ corrigere jure obligantur.*

V. Non absimilis est Joannis Van-Espen querimonia, qui post nonnulla, quæ ad hoc argumentum ex penitiori eruditione deponit; ita demum concludit: *Parr. II. Tit. IV. cap. 5. num. 22.* *Ex hac frequentia, quanto exigua sit populi in conspectu Venerabilis devotio, & reverentia, atque exterior religionis cultus, omnibus notum est. advertitque nu-*
me-

mero 23. Sanctum Carolum non censuisse Sacram Eucharistiam Populo exponendam esse in omni quadraginta horarum Oratione. Afferitque ex Thiercio *Lib. III. cap. 9.* antea non fuisse in more positum, ut in simili Oratione publicè Eucharistia exponeretur, tametsi ex causa publica ea fuerit Oratio instituta.

VI. Quousque verò progredi hac in re liceat, quique adhibendus sit modus, ne nimia frequentia minuat reverentiam, Jacobi Pignatelli mihi arridet opinio, qui Consultatione 79. *num. 12. Tomo I X. defuit*, satis esse, si in Parochiali Ecclesia per Parochum, vel per Confraternitatem Sanctissimi Sacramenti ad id in ea institutam fiat singulis tertiis Dominicis ejusque mensis, in locis præsertim, & oppidis habitantibus non frequentissimis, neque committendum esse, uti in Oratoriis, vel Ecclesiis non Parochialibus, hujusmodi Expositio instituat: Ex S. Caroli præscripto, qui in Concilio Mediolanensi VII. Titulo de Societatibus statuit, *ut in suis tantum Ecclesiis sive Secularibus, sive Regularibus Eucharistia Expositio fiat, in*

quibus Sanctissimum Sacramentum asservatur. Illud enim Sanctissimus Præsul cavendum sibi ducebat, ne harum, aut similibus Orationum occasione Populus a Parochiali Ecclesia diverteretur. Quare in Concilio Mediol. IV. parte 2. Tit. 18. sanxit, ut, quo tempore in Basilica, Cathedrali, Ecclesie Parochiali Officium Vesperarum celebraretur, tunc ne in ullis Confratribus, Scholæque Oratoris, Civitatis, aut loci illius, ab eisdem Confratribus recitari, licet officia, sed vel ante, vel post recidentur: ita tamen ut non solum hujusmodi Officiorum occasione non divertantur illi a Divinis Officiis publicis, sed nec etiam a Scholis Doctrinæ Christianæ, &c. Simile edidit decretum Concilium Tolosanum Anno MDXC. parte 2. cap. 7. statuens, ut, Quo tempore Dominicis, festisque diebus divina Officia recitantur, Sacra Missarum solemnia tanta celebrantur, Concionesque in Cathedrali, aut Parochiali Ecclesia publice habeantur, eo tempore nulle, in Confraternitatibus Ceremonie, nulla Sacra, peragantur. Patres quoque Concilii Avenionensis Anno MDCCV. capite 5. 2. decreverunt, ut Missæ, cæteraque officia

officia divina in Confraternitatibus celebrentur, ut Ecclesiarum sacrificia, preces horariae, concionesque non impediuntur. Tandem, ut a recensendis Conciliorum decretis, quæ infinita propemodum sunt, superfluum, corollarii loco sit, Narbonensis Concilii illud Anno MDCIX. cap. 34. In Cappellis earum Confraternitatum, ubi aliquod recitatur Officium, illud fiat hora competenti, ita ut dum Parochiale recitatur, in illis omnino cessetur.

VII. Quæ omnia Conciliorum decreta, cōtendunt, ut ne Oratoriorum causa, Parochialium Ecclesiarum divina Officia deserantur; sæpissimè quoque usus est, ut iis in locis minus ritè, sanctèque Ecclesiasticæ hujusmodi functiones peragantur, quare hac etiam de causa præstat eos in Cathedrali, aut Parochiali Ecclesia obiri, ubi & præter loci amplitudinem, & majorum Clericorum numerum, & magnificentiorum Altarium apparatus, commodius, ac decentius sacræ ceremoniæ coluntur, quam in Oratoriis.

L A U S D E O.

I N D E X

RERUM NOTABILIU M.

- A**
- אברך** **ABRECH** quid notat? 9.
- Ab Episcopis Eucharistia in Enclopio gestabatur.* 42.
- Ad Infirmos Eucharistia deferabatur.* 38.
- Ambarvalia sacra.* 17.
- Apud Græcos Eucharistia nunquam in Processionibus delata.* 44.
- Apum artificium.* 50.
- Arca Federis cum pompa ducebatur.* 13.
- Auctor sollemnis Eucharistiae Processionis ignoratur.* 47. & 48.
- B**
- Benevolentia signum Eucharistia erat.* 35.
- C**
- Antilena novis plebi gratiores.* 67.
- Cardinalis Eufanus veteres crebras Eucharistiae Processiones.* 59.
- Catecumenorum Processio.* 30.

Chri-

Christiani, a quibus Gentibus ac-
ceperint processiones. 13. & 18.

Circumferebatur, quoniam Eucharistia
velo tecta. 16.

Comedere solemnitatem, quid sit? 16.

Consuetudo semper retinenda. 72. & 73.

Cultus Numinis processionebus de-
monstratur. 8.

D *eferebatur Eucharistia ad*
Episcopi Oratorium. 40.

Dii cum pompa perlatisimo. 10.

Disciplina Ecclesie mutabilis est,
& varia. 54. & 55.

E *piscopi cum Cruce, & San-*
ctis Evangelis excepti. 23.

Eucharistia ab Episcopis in Encol-
pio gestabatur. 42.

-ad infirmos deferebatur. 38.

-apud Gracos nunquam in
processionibus delata. 44.

-deferebatur ad Episcopi Ora-
torium. 40.

-domi retenta, & quare? 37.

-erat benevolentiae signum. 38.

ne-

- necessario adoranda. 80.
- olim circumferebatur velo te-
sta. 92.
- in Oratoris non exponenda. 83.
- praefertur Summis Pontifici-
bus iter facientibus. 42, & 43.
- publice gestabatur in Mar-
tyrum solemnitatibus. 41.

Eucharistiae solennes processiones
semel in anno instituenda, &
quando. 57.

- solemnis processions auctor
ignoratur. 47, & 48.
- ejus processio cepit seculo xiv. 49.
- quibus ex causis instituan-
tur ejus processiones. 58.

Expositio quando permittenda. 81, & 83.
-ejus origo. 79, & 80.

F

Formica cur in Bibliis landa-
tur. 2.

G

Gestabatur Eucharistia pu-
blicè in Martyrum solemnita-
tibus. 41.

He-

H

H Ebraei Hierosolymam con-
fluebant. 15.

Hofanna quid significat? 17.

I Magines Sanctorum cum Eu-
charistia non associande? 73. & 74.

Isis a Sacerdotibus circumlata. 10.

Joseph cum pompa tradactus est. 9.

K ϸμϸ quid notat? 7.

L

Litania unde dicatur? 28.

Locustae ordinate incedunt. 4.

Lugere quid significat apud Jere-
miam? 16.

M

Major Litania cur ita dicta. 32.

-ejus origo. 33.

Menstruae Processiones cur insti-
tuta. 68.

-intra Ecclesiae ambitum con-
tinenda. 70.

Miraculorum ratio. 65.

M

Ni-

N

Nimia frequentia mixuit re-
verentiam. 64.

Nunquam in processionibus Grae-
corum Eucharistia fuit delata. 44.

Ordō argumentum est Divi-
nitatis. 8.

Ostenforiorum usus quando capit. 53.

Patres ab enunciandis Myste-
riis abstinabant. 36.

Populus a Parochiali Ecclesia non
avocandus. 84.

Presanctificatorum usus vetustis-
simus. 47.
-unde originem doceat. 46. & 49.

Procedere quid? 20.

Precessio fuit argumentum jurif-
dictionis. 29.

-in sacra Liturgia. 18.

-pro accessu ad Ecclesiam. 19.

-pro Synaxi. 21.

-pro honorifico occursum. ibidem.

-Pentecostalis dicta quid? 21.

Processionis aditus Patronis Ec-
clesiae. 21.

clesiarum præstitus quid sit? 24. 25. & 26.

-definitio. 1.

-origo. 2.

-honor summis viris tributus. 9.

-idem honor Episcopis quoque tributus. 23.

Processiones nulle sub Ethnicis

Imperatoribus. 35.

-quo Ecclesia seculo ceperint. 27.

-unde incrementum suscep-
rint. 19.

Προσφέρει quid? 42.

Psalmi cxviii. artificium. 17.

Quod rarum est, in pretio habetur. 63.

Quotidiana negliguntur. 64.

Rogationes. 32., & 33.

Sanctorum reliquæ ab Eucharistia expositione ablegantur. 73.

Solemnes Eucharistia processiones semel in anno instituenda, & quando. 57.

qui-

De quibus ex causis instituan-
tur.

58.

Statuae cum Eucharistia non cir-
cumferende.

T

Ensa quid sint in Circensi
pompa?

12.

Trojani graum Ordinibus compa-
rati.

6.

Triumphus honor Imperatoribus
decretus.

10.

V

Voluptas frequens tadio as-
ficit.

65.

U

Sus rarior in rebus commenda-
tur.

66.

FINIS.

VAA
1514580